Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-һээ гарана | № 18 (17141) | 1986 оной январиин 22, среда | Сэн 3 мүнгэн.

«РАДУГА» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

1986 оной январиин 17-до Советскэ Союзда хэлхээ холбооной ээлжээтэ «Радуга» гэһэн хэмэл одон ниидхүүлэгдэбэ. Телефонно-телеграфна радио холбоо хангаха, телевизионно программануудые дамжуулха ретрансляционно аппаратура тэрээн дээрэ тодхогдонхой.

«Радуга» гэһэн хэмэл одон иимэ параметртэйгээр ниидхүүлэгдэбэ:

— Газарай нюрууһаа 36578 километр зайда;

— Газарые 24 час 36 минута соо тойрон дабшана;

— замайнь һөөлжүү — 1,2 градус.

Хэмэл одон дээрэ тодхогдоһон аппаратура һаадгүй хүдэлгэгдэнэ. Командно-хэмжэлгын комплекс хэмэл одоной ниидэлгые залан хүтэлбэрилнэ. Хараалагдаһан программын ёһоор хэмэл одоной хэлхээ холбооной болон телевизионно аппаратура ашаглагдаха юм.

(ТАСС).

...ДЭР ХАРЮУСАЛГЫН ...ЭДЭРЭЛТЭЙГЭЭР

...икымнай партийна организаци... ...соото һунгалтын суглаанууд, ...цинүүд боложо дүүрэбэ. Энэ ха... ...тай кампаниин дүнгүүдые янва... ...-18-да боложо үнгэрһэн област... ...тийна XXXIII конференци согсо... ...ртиин XXVII съездые нэрэтэй ...еер угтаха, түсэбтэ арбан хоёр... ...бан жэлэй хараа зорилгонуудые ...н түлөө түрүүшын үдэрнүүдһээ ... тухай үргэн дэлисэтэй, гүнзэгы ...хөөрэлдөөн конференци дээрэ ...Конференциин делегадууд пар... ...комой нэгэдэхи секретарь А. М. ...й тоосоото элидхэлые, областной ...организациин шалгалтын ко... ...элидхэлые зүбшэн хэлсээ.

...парти дотор зүбшэн хэлсэгдэжэ ...ПСС-эй Программын шэнэ най... ...партиин Уставта оруулагдаха ...нуудай проектнүүдые конфе... ...делегадууд нэгэн дуугаар һай... ...йһанаа республикын бүхы коммуу... ...й үмэнэһөө мэдүүлжэ, тусхай ...ринүүдые баталан абаа. Тус про... ...е зүбшэн хэлсэлгэ партийна ор... ...ажалша коллектив бүхэндэ ажа... ...он политическэ эдэбхи, дэбжэлтэ ...коммунистнууд өөрынгөө дурад... ...е оруулна гээд делегадууд тэм...

...1990 онуудта болон 2000-дахи он ...уедэ СССР-эй Экономическа ...оциальна хүгжэлтын гол шэглэл... ...проект тухай» Буряадай АССР-эй ...нүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. ...конференци дээрэ хэһэн элид... ...гадуудай һонирхол үүсхэжэ, мүн ...өөр зүбшэн хэлсэгдээ.

...дууд партиин обкомой, шалгал... ...иссиин шэнэ бүридэлые, Совет... ...эзай Коммунис партиин XXVII ...делегадуудые һунгаба. Алтан ...ремлиин Съезднүүдэй ордон соо ...артиингаа гол ехэ хуралдаанда ...кымнай партийна организациин ...олэгшэд хабаадалсаха болобо. ...й бултадаа баатарлиг ажалаараа ...рондоо суурхаһан хүнүүд. Хо... ...ишон Г. М. Бимбаев, БАМ-ай ...игүүдэй бригадир Н. П. Дровать, ...ын оёдолшон Л. В. Зангеева, Му... ...рэй районой «Родина» колхозой ...тор Г. Н. Иванова, Ленинэй орден... ...эй начальник В. В. Саржан, партиин ...ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаха ...этэ үүсхэл гаргаһан Оёорой сов... ...ректор С. М. Филиппов, Түнхэ... ...оной Хэрэнэй больницын врач ...баева, Холбоолжоной уурхайн ...улуу» малтагша А. К. Шевченко, ...кымнай партийна, совет органуу... ...бэрилэгшэд съездын делегадуу... ...гадаба.

...н ЦК-гай апрелиин, октябриин ...Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд ...ронөй социально-экономическа ...е хурдадхаха холын хараата тү... ...тодорхойлоо, урагшаа дабшал... ...һаад тойбо татадаг бүхы юумые ...а, ажалша олониитын эдэбхи ...жээбэ гээд конференци тэмдэг... ...ай партиин уласхоорондын ор... ...буулдаг политикые арад зомнай ...налаар дэмжэнэ. 2000-дахи он ...газар дэлхэй дээрэ ядерна зэбсэг ...аарнь усадхаха тухай КПСС-эй ...енеральна секретарь М. С. Гор... ...Мэдүүлгые республикымнай ажал... ...а баяртайгаар, бүримүһэн дэмжэ... ...конференциин делегадууд хөөрэ...

...тоосоото үедэ бэшэ, бүхы арбан ...табан жэлэй туршада республи... ...дай ажахые, соёл болбосоролые ...ь хүгжөөхэ, табиһан зорилгонуу... ...үүлгэдэ хүн зоной хүсэ шадал ...талаар партиин обком эмхидхэ... ...эн политическэ тодорхой хүдэл... ...уулаа гэжэ конференци дээрэ ...дээ. Промышленна продукци ...илжэ, худалдаха табан жэлэй тү... ...гэгдээ, түсэбһөө гадуур 27,4 мил... ...ригэй продукци худалдагдаһан ...йлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлээ, ...үйлэдбэрилгэдэ урданайхида ...материал, элшэ хүсэн багаар ...гдадаг болоо. Үйлэдбэриин хэм... ...түлэб ашаг үрэ дээшэлүүлһэнэй ...ргаа.

...ажахы саашадаа хүгжөө, матери... ...дэһэ һууринь бэхижээ. Элшэ хү... ...он техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэ... ...оративна барилга хэгдэнэ. Газар ...да зональна системэ нэбтэрүүлхэ, ...ние мэргэжүүлхэ, томодхохо, тү... ...ологи, хамтын подряд нэбтэрүүл... ...р һайн хубилалтанууд болоо.

...гшэ табан жэлэй туршада капи... ...барилгын хэмжээн 30 процентээр ...оо, томо-томо шэнэ объектнүүд ...ада үгтөө, Байгал-Амарай түмэр ...игшадай ипалта бүгэдэндэ мэдээ... ...миллион 700 мянган дүрбэлжэн ...р байра топлогдоһон байха юм.

...орт, хэлхээ холбоон болон ажал... ...эрэглэмжэ хангаха һалбаринуудай ...байһан тухай тоо, баримтанууд ...нци дээрэ дурдагдаба.

...а ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ та... ...ргуулиин реформо бэелүүлэгдэжэ ...арадай ажахыда эрхим бэлэдхэл... ...н мянган шэнэ кадрнууд эльгээг... ...айна. Хүнэй зохёохы эдэбхи үүс... ...лам бадаруулха хэрэгтэ үзэл сур... ...литическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэ... ...ониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэ... ...үдэй, зохёохы ажалтанай холбоо... ...үүргэ дээшэлжэ, ажалша коллек... ...эндэ социалис мүрысөө дэлгэ... ...хүсэтэ түлхисэ, нүлөө үзүүлээ ...ференциин делегадууд һанамжал...

...хүгжэлтымнай шэнэ шата урдам... ...нэ зорилгонуудые табина. Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн 31 делегат бултадаа амжалта түйлалтануудаа тоолоогүй, саашадаа дабшалтын гол шэглэлнүүдые тодорхойлхо гэжэ оролдоо. Тиимэшье байхань зүбтэй. Тоосоото элидхэл болон делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо ажабайдалдамнай, ажал хүдэлмэридэмнай ушардаг дутагдалнууд, тэдэнэй шалтагаанууд элишэлэгдээ. Дутагдалнууд үсөөн бэшэ, тэдэнэр урагшаа дабшалтыемнай һаатуулна. Үйлэдбэриин хэмжээе, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эрдэм-техникын дэбжэлтын түйлалтанууд үргэнөөр ашаглагданагүй, предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэлгэ унжагайрна. Республикын томо предприятинууд — «Забайкаллес» нэгэдэл, Сэлэнгын ЦКК гээгдэгшэдэй зэргэдэ ороһоор үнинэй, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой, гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын, Харанхын холимог тэжээлэй заводой хүсэ шадал дүүрэнээр ашаглагданагүй. Улаан-Үдын хоёрдохи ТЭЦ-эй барилга унжагайрна. Гараар хэгдэдэг хүдэлмэри бага болгогдоногүй. Үйлэдбэридэ бригадын подряд нэбтэрүүлэгдэнэгүй, зарим коллективүүдтэ ажалай журам һула байһаар гээд делегадууд тэмдэглээ.

Ажалшадай үмэнэ барилгашад нилээд ехэ үритэй. Түргэноор, һайн шанартайгаар барилга хэхэ шухала гэһэн эрилтэ конференци дээрэ эли тодоор табигдаа.

Үнгэрэгшэ табан жэлдэ гүрэндэ орооһо, овощ, мяха, нооһо худалдаха түсэбүүд дүүргэгдээгүй. Олон ажахынуудта түрүү онол арга хэрэглэгдэнэгүй, газар, оньһон техникэ, үтэгжүүлгэ ашаг үрээ хүсэд дүүрэнээр үгэнэгүй гэжэ шүүмжэлэгдэһэн байна.

Иимэ дутагдалнууд олонхи ушарта партийна организацинуудай эмхидхэлэй, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дутагдалнуудһаа эхитэй гэжэ конференци тэмдэглээ.

Тоосоото үе соо партиин обкомой хүдэлмэри юрэнхыдөө хангалтатай гэһэн сэгнэлтэ үгөөд, конференци республикын партийна организациин бэелүүлхэ гол зорилгонуудые тодорхойлһон дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаһан байна. Партиин ЦК-гай апрелиин, октябриин (1985 он) Пленумүүдэй, эрдэм-техникын дэбжэлтын асуудалаар Бүхэсоюзна зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, республикын экономическа болон социальна хүгжэлтые хурдадхаха зорилго табигдана. Ажал хүдэлмэридөө шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлхын, хуушарһан, мүнөө үе сагта удха шанараа гээһэн аргануудые эрид зайсуулхын, кадрнуудай даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандахын, журам шангадхахын түлөө партиин областной комитет оролдохо зэргэтэй гэжэ конференци тогтообо.

1986 оной, арбан хоёрдохи бүхы табан жэлэй түсэбүүдые заатагүй дүүргэхэ, партиин XXVII съездые үндэр түйлалтануудтайгаар угтаха гээшэ республикын бүхы коммунистнуудай нангин уялга мүн. Түсэбтэ табан жэлдэ хараалагдаһан асари ехэ зорилгонууд үйлэдбэриин ашаг үрые, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлһэнэй ашаар бэелүүлэгдэхэ, ушар тиимэһээ эрдэм-техникын түйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэхэ, ажахы эрхилэлгые, хүтэлбэриин түхэл шэнэжэнүүдые нарижуулха эрилтэ табигдана. Алмалта, арьбалалтые үрэ түгэсөөр эрхилхын тула голодоһо бэлаар гаргадаг технологи хэрэглэхэ, ажалай. гүйсэдхэлтын журам бэхижүүлхэ шухала. Предприятинуудта жэгдээр хүдэлхэ, бии байгаа хүсэ шадалаа дүүрэнээр ашаглаха нүхэсэл олгохо хэрэгтэй.

Капитальна барилгада материал болон бусад нөөсэнүүдээ олон газарта урихэ ябадалые болюулха, барилгын болзор эрид хороохо, оньһон техникэ үргэнөөр хэрэглэхэ, кадрнуудаар хангаха асуудалнууд шиидхэгдэхэ болоно.

Газар тариалангай, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдые бэелүүлгэ — хүдөөгэй ажалшадай нэрэ хүндын хэрэг мүн. Хүдөөдэ барилга үргэнөөр эмхидхэхэ, гэр байра, социально-соёлой объектнүүдые бэгони болзорто, эрхим шанартайгаар бэлдхоохо, ашаглалгада үгэхэ шухала гэжэ конференциин делегадууд һанамжалба. Колхоз, совхозуудта экономическа хүдэлмэри һайжаруулха, хамтын подряд үргэнөөр хэрэглэхэ зорилго табигдаба.

Транспортын хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ тодорхой зорилгонууд табигдаа. Худалдаа наймаанай, ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангалгын болон бэеын элүүрые хамгаалгын албан зургаанууд хүн зоной мүнөө үеын эрилтэнүүдые бүрин дүүрэнээр хангаха уялгатай.

Хүнэй бэлиг шадабари, дүй дүршэл, хүсэ шадал олоной хэрэгтэ элсүүлхэ шухала, хүмүүжүүлгын, ойлгуулалгын хүдэлмэри коллектив бүхэнэй ажал хэрэгүүдтэй, түсэб зорилгонуудтай таһаршагүй холбоотой байха зэргэтэй, энэл ушарта социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, хаа хаанагүй эмхидхэл, журам шангадхаха, шэнэ онол аргануудай амжалтын найдамтай түлхюур болохо ха юм. Уран хурса уряа үгэ, ирагуу һайхан дуунууд, ажалша хүн тухай олоной анхарал оролдолго эмхидхэхы, элсүүлхы хэмжээлэшэгүй ехэ хүсэтэй. Энээн тухай бүхы зиндаагай харюусалгата кадрнууд хододоо һанажа ябаха уялгатай гээд конференциин делегадууд онсолон тэмдэглээ.

Конференциин хараалһан зорилгонууд асари ехэ. Республикымнай коммунистнууд, бүхы ажалшад үнгэрһэн үе сагай алдуу дутагдалнуудһаа тобшолол хэжэ, үндэр харюусалгаа мэдэржэ, үгэ хэрэг хоёроо алгасалдуулангүй, шүүмжэлхы, өөрыгөө шүүмжэлгын оршондо баталан абаһан шиидхэбэринүүдээ хүсэндэнь хүргэхын түлөө, түрэл партиингаа XXVII съездые ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө оролдохо гэжэ конференциин делегадууд партиин Центральна Комитедые найдуулба.

XXI ЗУУН ЖЭЛЫЕ ЯДЕРНА БУУ ЗЭБСЭГГҮЙГӨӨР УГТАХА!

УЯЛГАЯА МАРТАХАГҮЙБДИ

Һайн шанартай барилга хэхын түлөө тэмсэл манай «Жилгражданстрой» трестын коллективтэ шэнэ табан жэлдэ бүри үргэн дэлисэтэй болохонь. 1-дэхи СМУ-дахи минии хүтэлбэрилдэг штукатуршэрдэгшэдэй комплексно бригада хүдэлмэридөө оньһожоруулгын зүйлнүүдые элбэгээр хэрэглэдэг болонхой. Саашадаашье бар хүсэнэй ажал улам хороогдохо юм. Гадна эхэнэр хүдэлмэришэдэй һуудал байдалай асуудалнуудые урагшатай шиидхэхын тула ехэ оролдолго гаргагдана. Коллективэймнай гэшүүд бэе бэеэ хэзээдэшье ойлгодог, нэгэн һаналтайгаар хүдэлдэг юм.

Иигэжэ ажалаймнай, ажабайдалаймнай эрхэ байдалай жэлһээ жэлдэ һайжаржа, жаргалай наранай элшэ туяагаа улам бүри элбэгжүүлжэ байхада, энэ дэлхэй дээрэхи ажамидаралые хюдан хосороохо гэһэн хархис хүсэнүүдэй һанаашалгануудые совет хүн бүхэн, хүдэлмэришэн анги бүхыдөө огто буруушаана бшуу. Эгээл тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгые бригадаараа сугларжа, нэгэн дороо уншаад, сэдьхэлэй хаһалтайгаар дэмжээбди.

Коллективэймнай үнинэй гэшүүд Я. А. Астрахинская, В. Е. Трифонова, Т. А. Иванова, Л. И. Балдакова гэгшэд иигэжэ мэдүүлээ:

— Бидэнэр, хүн зоной жаргажа ажаһуухын тула гоё һайхан гэрнүүдые баринабди. Манай бодхооһон эдэ гэрнүүд, тэндэ ажаһуудаг хүнүүд ядерна дайнай хара дүлэндэ абтан, үгы болохо гэжэ һанахада, хэды жэгшүүритэйб. Эгээл тиимэһээ ядерна буу зэбсэг хороохо, хуряаха талаар Советскэ Союзай зүгһөө оруулагдажа байһан дурадхалнуудай бэелүүлэгдээ һаа, түби дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал хангагдаха бшуу.

Үнэн зүб үгэнүүд. Бидэнэр, эхэнэр барилгашад, эб найрамдал бэхижүүлхын тула үнэн сэхээр ажаллаха гэһэн нангин уялгаяа мартахагүйбди.

Л. КУЗНЕЦОВА,
Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан.

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХЭРЭГ

Манай Баян-Голой сомоной Соведэй ажалшад эб найрамдалые бэхижүүлхын, арадуудай аюулгүй байдалые сахихын тула үшөөл эршэтэй, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаха тухайгаа мэдүүлнэ. «Эб найрамдал сахин хамгаалха, хүн түрэлтэниие ядерна дайнай аюулһаа абарха тухай хөөрэлдөөнэй болоходо, хажуу тээһээ миин лэ хараад һууха ябадал байха зэргэгүй. Энэмнай бүгэдын, хүн бүхэнэй хэрэг»,— гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ дотор тон зүбөөр хэлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Юрэнхыдөө, ямаршье ажал хэжэ байһан совет хүн эрхим ажалаараа оронойнгоо экономикые ба оборонно хүсые бэхижүүлнэ ха юм. Тиихэлээрээ һаалишан гү, али шахтер, жолоошон гү, али врач— бултадаа эб найрамдалай хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байнабди гэжэ мэдэхэ ёһотой.

Тиигэжэ эрхимээр ажалладаг ажалай түрүүшүүл манай колхоздо олон юм. Колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д-Н. Б. Сундуев, жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга түлжүүлбэ. Механизатор Агзам Шакиров гектар талмай бүриһөө 400 гаран центнер силосто дарагдаха ногоо хуряажа абаа.

Мүнөө колхозой малша, ниитын малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын, туғалнууд ба хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын түлөө унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй ажаллажа байна. Тиигэжэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө эршэтэ ажалаар нүлөөлхэ гэжэ нютагай Соведэймнай хүн бүхэн оролдоно.

Б-М. ГАРМАЕВ,
Баргажанай районой Баян-Голой сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ТЭМСЭЛШЭДЭЙ ЗЭРГЭНҮҮДТЭ

Алтайн хизаарай малай үүлтэр һайжаруулгын «Катунь» заводой коллектив КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэтэй тон анхаралтайгаар, ехэ һонирхолтойгоор танилсаба. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые зогсоохо, дэлхэй дээрэ ядерна, химическэ ба бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые бүримүһэн усадхаха гэһэн бүхы совет хүнүүдэй һанал бодол, хүсэл эрмэлзэлнүүд тэрээн соо тодорхойгоор найруулагданхай байна. США-гай болон Англиин правительствануудта, бүхы оронууд болон арадуудта совет хүтэлбэрилэгшын хандаһан эб найрамдалта шэнэ тодорхой программа доро бидэшье гараа табихаар бэлэнбди.

Үхибүүдэй түлөө, тэдэнэй жаргалта байдалай түлөө һанаагаа зобоһон, ехэ харюусалгатай байһан мэдэрэлэй бидэнэртэ, эхэ-эхэнэрнүүдтэ эгээл дүтэ, ойлгосотой байһаниинь мэдээжэ. Эгээл тиимэһээ эхэнэрнүүд гэрэлтэ һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэлшэдэй түрүү зэргэдэ жагсаха ёһотой.

Партиин XXVII съездын делегат һэн туладаа амгалан тайбан байгуулалтын программые баталан абаха ёһотой совет коммунистнуудай хуралдаанда хабаадаха байнаб. Эдэ асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхын тула бидэнэртэ амгалан тайбан байдал хэрэгтэй. Тэрэнэй бата найдамтай байхынь тула бидэ габшагайгаар хүдэлхэ, политическэ болон ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотойбди.

Үнгэрһэн жэлдэ минии хүдэлдэг бригадада үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 5000 килограммһаа дээшэ һүн һаагдаа һэн. Би өөрөө харууһалдаг үнеэдэйнгээ тус бүриһөө 6000 килограмм һү һаагаа һэм. Гэбэшье энэмнай заха хизаар бэшэ гэжэ тоолоноб.

Манай хүн зоной, бүхы дэлхэйн агаад түмэнэй ажабайдалай амгалан тайбан, зол жаргалтай байхын түлөө бидэ оролдонобди.

М. ГОЛУБЕВА,
малай үүлтэр һайжаруулгын «Катунь» гэжэ гүрэнэй заводой һаалишан, Социалис Ажалай Герой.

Манай фотокорреспондент С. Балдуевай Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна деподо буулгаһан энэ зураг 3-дахи классай машинист Александр Андреевич Корнаков хамта хүдэлдэг нүхэдтөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгые уншажа байхыень харанат.

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Манай хүсэн түгэс социалис Эхэ орон һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлтэй, амгалан тайбан байдал хангаха һанал бодолтой байһанаа хүн түрэлтэндэ үшөө дахин элирхэйлэн харуулба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгын мүр бүхэн энэ хүсэл эрмэлзэлээр, энэрхы һайхан сэдьхэлээр, гүнзэгы ухаан бодолой ивээн мандаха байһанда этигэл найдалаар нэбтэрэнхэй байна. Арсалдаата асуудалнуудые шиидхэлгын хэрэгсэл болодог дайн дажарые зайсуулан сараха гэһэн хүн түрэлтэнэй хэтэ үеын хүсэл бодолые манай үетэнэй ажаһуужа байха үедэ бэелүүлхэ арга олгоһон хэмжээ ябуулгануудай үргэн ехэ программа дэлхэйн арад түмэндэ дурадхагдаба.

Манай парти болон гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шэглэлые совет залуушуул халуунаар һайшаахадаа, тэрэниие габшагай ажалаараа батадхана. Мүнөө манай бригадын ажалай календарьта 1988 оной сентябрь һэхэгдэнхэй. Энэ түсэбтэ табан жэлдэ найман жэлэй даабариие дүүргэхэбди.

Одессын причалнуудта гадаадын олон гүрэнүүдэй суднануудые ханганабди. Жэлһээ жэлдэ иимэ суднанууд улам олошоруулагдажа байна. Арадуудай амгалан тайбанаар, хани барисаатайгаар ажаһууха хүсэл эрмэлзэлтэй байһан тухай, зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөнүүдые зайсуулан саража, худалдаа наймаа хэхые, харилсаа холбоо тогтоохые хүсэдэг Соведүүдэй ороной гадаадын политикын бүтэмжэтэй һайн байһан тухай энэнь батаар элирхэйлэн гэршэлнэ.

Манай бригадир, Социалис Ажалай Герой Н. Тымунич КПСС-эй XXVII съездын делегадаар һунгагдаһанайнь түлөө бидэ омогорхонобди. Ороной коммунистнуудай хуралдаан дээрэ тэрэ саашанхи жэлнүүдтэ партиин бэелүүлхэ стратеги болон тактикые зохёолгодо хабаадаха байна. Ленинскэ партиин хараа шугамай саашадаашье бүхы совет арадай һуудал байдалые һайжаруулха, бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха талаар шэглүүлэгдэхэ байһандань, бидэнэй хүн бүхэн батаар этигэн найдана.

В. БАЛТРУШЕВИЧ,
Одессын далайн худалдаа наймаанай портын хүдэлмэрилэгшэдэй комсомол-залуушуулай бригадын комсорг. (ТАСС).

АЖАЛААРАА ХАРЮУСАХАБДИ

Улаан-Үдэ хотын авиационно заводто митинг боложо үнгэрбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэһэн Мэдүүлгэдэ зорюулагдаһан митингые заводой парткомой секретариин орлогшо В. М. Мелешкин нээжэ, парткомой секретариин орлогшо А. В. Прокопьевто үгэ үгэһэн байна.

Удаань цехэй начальник А. А. Хвойнов, лабораториин начальник Т. И. Бадашкеева, мүлигшэ М. И. Кавыршин, заводой комсомолой комитедэй секретариин орлогшо Г. Сампилова, заводой директорэй орлогшо М. И. Старков гэгшэд үгэ хэлэһэн байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэһэн Мэдүүлгэ хадаа дэлхэйе ядерна буу зэбсэгүүдһээ аршалан сэбэрлэлгын холын хараата программа, энэ Советскэ Союзай гол зорилго, тиимэһээ эршэтэ ажалаараа харюусан, ажалайнгаа журам бүри шангадхахабди, үйлэдбэриин бүтээсэ улам дээшэлүүлхэбди гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

А. БЕЛОУСОВА.

МҮРЫСЭНЭБДИ: БУРЯАД, ШЭТЭ, ЯХАД

1985 ОНОЙ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ (проц.). Буряадай АССР	Якадай АССР	Шэтын область
ПРОМЫШЛЕННОСТЬ			
продукци худалдалга	100.3	102	96
ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ	100,8	101	97
предприятинуудай ниитэ тоо	189	138	205
тэдэнэй дундаһаа продукци худалдаха түсэбые дүүргээгүйшүүл	27	1	39
энэнь ниитэ тоодо процентээр	14	1	19
ХҮДӨӨ АЖАХЫ			
хүдөө ажахын гол продукцинуудые гүрэндэ худалдалга			
мал ба шубуун	83	104	71
һүн	95	106	93
үндэгэн	95	100,3	98
нооһон (сэбэр утаһаар)	83	—	80
ороoһон	95	—	90
хартаабха	93	103	82
овощ	99,0	101	76
КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА			
Гүрэнэй капитальна һомололгоор ашаглалгада оруулагдаһан гол фонднууд	54	83	69
капитальна һомололгын лимит ашаглалга	97	99,0	89
тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ	96	95	87
барилгада капитальна һомололгын лимит ашаглалга:			
гэр байра барилгада	94	112	84
һургуулинуудай барилгада	65	108	67
хүүгэдэй эмхи зургаануудай барилгада	86	90	64
больница болон поликлиникэнүүдые барилгада	68	89	58
гэр байра ашаглалгада оруулалга (ниитэ талмайн)	81	105	62
өөһэдын хүсөөр хэгдэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	94	95	88
барилгын товарна продукциин хэмжээн	86	85	64
ХУДАЛДАА НАЙМААН			
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай розничэ эрьесэ	96	97	96
ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭ ХАНГАЛГА			
Хангалгын ниитэ хэмжээн	102	102	100,4

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

ШАГНАЛ

Барилгын материалнуудай промышленностиин хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Улаан-Үдын шэлэй заводой шэл отологшо Елена Александровна **Балдаевада Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан,** заводой ахамад инженерэй орлогшо Валентин Владиславович **Кондрашовто,** таһагай начальнигай орлогшо Лидия Александровна **Шмыгинада Буряадай АССР-эй габьяата инженер** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо.

* * *

Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын шэлэй заводой пеэшэнэй шулуушан Евгений Сергеевич **Божедомовто,** Улаан-Үдын шэлэй заводой слесарьнүүдэй бригадир Юрий Абдулович **Хикматовта Залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар Буряадай АССР-эй габьяата һургаан хүмүүжүүлэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо.

* * *

Барилгын материалнуудай промышленностиин экономикые хүгжөөхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын шэлэй заводой ахамад экономист Зинаида Доржиевна **Гомбоиндо Буряадай АССР-эй габьяата экономист** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын ажал ябуулгада габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын шэлэй заводой шалгалта-хэмжүүрэй приборнууд болон автоматикын лабораториин ахалагша мастер Владимир Николаевич **Овчинниковта Буряадай АССР-эй габьяата ухаалан зохёогшо, уралан нарижуулагша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө Улаан-Үдын шэлэй заводой байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, заводой шэл хайлуулагша Дмитрий Борисович **Батуринские,** профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Николай Иннокентьевич **Рыковые,** шэл хайлуулха холисо бүридхэгшэ Галина Матвеевна **Сереевае,** заводой ахамад технолог Анатолий Фёдорович **Фабричевые,** слесарь-аккумуляторщик Александр Балданович **Хандировые,** дайнай болон ажалай ветеран Даши Шойдонович **Яптуевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

КПСС XXVII СЪЕЗД

ПАРТИИН ДОКУМЕНТНҮҮДЭЙ ПРОЕКТНҮҮДЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭНЭБДИ

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР, АША НҮЛӨӨТЭЙГӨӨР

Манай районой партийна организацинуудта партиин Программын шэнэ найруулгын ба оруулагдахаар дурадхагдаhан хубилалтануудтай Уставай проектнүүд үргэнөөр зүбшэгдэнэ.

Партиин райком үзэл сурталай эдэбхитэдэй семинар үнгэргөө. КПСС-эй Кабанскын райкомой секретарь М. А. Лукьянов партиин шухала документнүүдые тайлбарилан ойлгуулха методикотой пропагандистнар болон лекторнүүдые танилсуулба. Райкомой лекторнүүдэй бүлэгэй хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдана. Партиин документнүүдэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаhан ниитэ полит-үдэрэй үедэ лекторнүүд ганса элидхэл хээд үнгэрөө бэшэ, харин предприяти, ажахынуудай үзэл сурталай эдэбхитэдэй ажал ябуулгада туhа хүргөө юм.

Партиин обкомой лекторнүүд Д. Д. Очиров, В. Ц. Базаржапов, И. Н. Мыдуева, Н. В. Розанов, райкомой 67 лектор ниитэ полит-үдэрэй үедэ бүхыдөө 38 ажалша коллективүүдэй гэшүүдтэй уулзажа, хөөрэлдэhэн байна. Партиин документнүүдэй проектнүүдые hайшаан дэмжэхэ зуураа, hуурин тосхонойнгоо, ажахы, предприятиингаа ажабайдалтай холбоотой олон тоото асуудалнуудаар ажалшад уулзалгын үедэ hонирхоо. Хилээмэнэй 8-дахи заводой муу шанартай хилээмэнэй продуктнүүдые магазинуудта эльгээдэг, зайн галаар хангалгын таhалдадаг ушарнууд тухай, мүн маршрудай автобусой муугаар хүдэлдэг тухай гомдолнууд ороhон байна.

Политическэ болон экономическа hуралсалай hургуулинуудта партийна документнүүдэй проектнүүд тодорхой наринаар шэнжэлэгдэhэн, зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Эдэ темэнүүдтэ зорюулагдаhан гурба-гурбан хэшээл үнгэрөө. Брянскын ОРС-до марксизм-ленинизмын үндэhэ hуури шудалдаг hургуулиин пропагандист О. А. Копытовагай хэшээлдэ тэрэнэй hурагшадынь партиин Программын шэнэ найруулгын проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Политическэ айхабтар ехэ удхашанартай энэ документ тухай hанамжаяа коммунистнууд Г. Л. Бурмакин, Г. Г. Плесовская, Н. А. Шипачева, Г. А. Семенова, С. И. Секерина, В. С. Бардымова гэгшэд элирхэйлээ. Энэ hургуулиин шагнагша Г. И. Бардакова «Эрдэм-техникын дэбжэлтые худалдаа наймаанда» гэhэн мэдээсэл бэлдэхэдээ, коллективэйнгээ ажабайдалhаа жэшээ, тоо, баримтануудые хэрэглэбэ. hургуулиин бүхы hурагшад агитаторнууд юм. Тэдэнэр өөhэдынгөө коллективүүдтэ партиин документнүүдэй проектнүүдээр хөөрэлдөө үнгэргэжэ байнхай.

Каменскын больницын научна коммунизмын hургуулиин хэшээлдэ бусад полит-hургуулинуудай пропагандистнар ерэhэн байгаа. Энэ hургуулида hуралсалай-политическэ кабинет тухеэрэгдэнхэй. Бүхы юумэн hурагшадта бата гүнзэгы эрдэм мэдэсэ үгэхэ зорилготойгоор эндэ хэрэглэгдэдэг: плакадууд, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд, дэлхэйн политическэ карта, пропагандистын, hурагшадай булангууд гэхэ мэтэ. Стол бүхэндэ партиин документнүүдэй проектнүүдэй текстнүүд. Тус кабинедые даагша Н. С. Лышовагай болон пропагандист В. Н. Гаврусовагай оролдолгоор энэ кабинет бэлдэгдэhэн юм. Хэшээлэй hүүлээр суглараhан пропагандистнар тэрэниие шэнжэлэн хэлсэбэ. Пропагандист В. Н. Гаврусовагай болон тэрэнэй hурагшадай теоретическэ hайн бэлэдхэлые, олон шагнагшадай урда үгэ хэлэхэ шадабаритайень, мүн өөрынгөө hанал бодолые тобойсо харуулжа шадаха байhыень шүүмжэлэгдэ хабаадагшад булта тэмдэглээ hэн.

Байгалай модоной баазын залуу коммунистнуудай hургуулиин пропагандист, партийна комитедэй секретарь В. И. Невердовскиин хэшээлдэ тус баазын болон Выдринэ поселогой предприятинуудай полит-hургуулинуудай пропагандистнар уригдаба. Энэ хэшээлэй үедэ партиин Уставай проект, Устав соо оруулагдахаар дурадхагдаhан хубилалтанууд шэнжэлэгдэhэн байха юм.

Хэшээл үнгэргэхэдөө, пропагандист урда тээхи Устав болон оруулагдахаар дурадхагдаhан хубилалтануудтай Уставай проект хоёрые саг үргэлжэ сасуулан байжа, дурадхагдаhан хубилалтануудай удха шанарые hурагшадай хэр ойлгоhыень элирүүлээ. Тиихэ зуураа Уставай проектын шэнжэлгые тэрэ предприятиин партийна организациин болон бүхы коллективэй тодорхой ажабайдалтай нягтаар холбожо шадаа hэн. Байгалай модоной бааза XI табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабари дүүргээгүй гэжэ мэдээжэ. Тиимэhээ партиин документнүүдэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгын хэшээлнүүдэй, партийна суглаануудай үедэ предприятиингаа гээгдэнги байдалhаа гараха хэрэгтэ, мүн тэрэниие hэльбэн шэнэдхэлгэдэ коммунистнуудай дүүргэхэ үүргэ тухай хэлсэгдэhэн юм. Уставай уялгануудые дүүргэдэггүй коммунистнууд энэ суглаанууд дээрэ эрид шүүмжэлэгдэ ороhон байна.

Полит-hургуулинуудай шагнагшад Тимлюйн цементын заводой политинформаторнууд В. С. Белинин, Ф. З. Саяхатдинов, Г. А. Кузнецов, Р. Ф. Охотина болон бусад заводойнгоо электро-заhабарилгын, транспортна цехүүдэй, «Ангарскцемремонт» предприятиин 1-дэхи ба 2-дохи участогуудай хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ. Агитаторнууд З. И. Эпохова В. П. Соболева хоёр, В. Ф. Волков (транспортна цехэй механик), Н. П. Зайцев (механическа цехэй ахалагша мастер) гэгшэд цехүүдэйнгээ халаан бүхэнэй хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөө.

Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахыда, партийна комитедэй табиhан графигай ёhоор, бригада болон фермэнүүд дээрэ парткомой гэшүүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд ба ахамад мэргэжэлтэд партиин документнүүдэй проектнүүдые гүнзэгыгөөр ойлгуулан тайлбарилhан хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ. Иимэрхүү ойлгууламжын хүдэлмэри районой бүхы ажахы болон предприятинуудта ябуулагдажа байнхай.

В. СЕКЕРИНА,
КПСС-эй Кабанскын райкомой консультант.

ДҮНГҮҮДЫНЬ БАЯСАМААР

Улаан-Үдын hүнэй комбинат үнгэрhэн жэлэйнгээ дүн соголбо. Энэ предприяти hүнэй продукци үйлэдбэрилгээ 1665 тонноор, сыр—46 тонноор, морожено—90 тонноор үлүүлэн дүүргэhэн габьяатай.

Тоhолиг hүнэй орондо хэрэглэгдэдэг макро болон микроэлементнүүдые нэмээhэн hүнэй үйлэдбэри үнгэрhэн жэлдэ эли бодо дээшэлээ. Нарай тугал, хурьганда эдюулэгдэдэг энэ зүйлөөр Тарбагатайн, Ивалгын, Загарайн, Прибайкалиин районуудые хүсэд дүүрэнээр хангаха зуураа, харюуданьтэдээнhээ тоhолиг hү элбэгээр абана. Жэшээнь, үнгэрhэн табан жэлэй эхиндэ 300 тонно иимэ тэжээлэй hүн гаргагдадаг байhан hаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 616 тонно үйлэдбэрилдэг болоод байгаа. Харин арбан хоёрдохи табан жэлэй hүүл багта 1 мянган тонно гаргадаг болохо юм.

Үнгэрhэн жэлэй туршада багашуулда 790 тонно морожено хэгдэhэн байна. Илангаяа тэрэнэй «Сливочное», «Молочное», «Шоколадное» сортнууд амтан эдеэндэ дуратайшуулда хүндэтэй. hаяын сагта магазинуудай тагууд дээгүүр жэмэсэй шүүhэ нэмээгдэhэн мороженын шэнэ сорт бии болохоор хүлеэгдэнэ. Нэгэ ажалай халаанай туршада 3 тонноhоо бага бэшэ энэ сорт үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Комбинадай 8 цехтэ 450 хүн хүдэлдэг. Партиин XXVII съездэдэ зорюулагдаhан ажалай вахтын дүнгүүдэй тодоруулагдаагүйшье hаа, хэдынэйшье сагта түрүүшүүлэй тоодо ябадаг коммунис ажалай ударнигуудые нэрлэнгүй үнгэржэ болохоор бэшэ. Жэшээнь, творог үйлэдбэрилэгшэ Л. П. Захарченко, оператор Г. Н. Гаврилова, мүн морожено үйлэдбэрилдэг цехэй бригадир Д. П. Кондратьева, холодильнигуудай машинист А. Е. Казаков гэгшэд комбинадай үдэр бүриин ажалда ехэ хубитаяа оруулалсадаг юм.

Комбинадай 8 цех сооhоо үнгэрэгшэ жэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр табан дахин түрүүшын hууринуудта гараhан үйлүүлhэн сыр үйлэдбэрилдэг цехэйхидые солмоор. Эдэнэр жэлэйнгээ даабариие 13 процентээр үлүүлэн дүүргөө.

Т. НАГАЕВА,
манай штатнабэшэ корр.

Манай фотокорреспондент С. Балдуевай буулгаhан энэ зураг дээрэ Улаан-Үдын кондитерска фабрикын бригадир Дулма Чимитовна Убеевае харанат. Энэ нүхэрнай hаяхана партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаа. Тиихэдээ тэрэ иигэжэ мэдүүлhэн байна:

— Түрэл Коммунис партиингаа XXVII съездын урдаханууур КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаhандаа угаа ехэ золтойб. Даалгаhан найдабариинь харюулхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэб. Миниин бригадын гэшүүд вафельна линидэ «амтатай продукци» үйлэдбэрилхэдээ, дүй дүршэлтэй, эрмэлзэлтэй байhанаа гэршэлнэ.

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

НАЙДАМТАЙ ХҮН

ХОЛБООЛЖОНОЙ шулуу нүүрhэнэй уурхайн бульдозерист Евсей Семенович Чебунин тухай хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Тиихэдээ тэрээн тухай коммунист Семен Кузьмич Шевченкын хэлэhэн үгые бэшэгэйнгээ эхиндэ дурдаhуу.

— Коллективэйнгээ байдал, ажал хэрэг тухай бодолдо абтаhан хадаа, горняк хүнүүд ехэл харюусалгатай газарта хүдэлнэ гээшэ хабди гэжэ садьхэхэш. Тэрээн бүхэндэ коммунист Чебунин hанаандашни орсод лэ байха. Энэ хүнэй шэнжэ шанар, үнэн сэхэ сэдьхэл, ажалай абьяас бидэндэ, илангаяа залуу хүдэлмэришэдтэ, үльгэр жэшээ болодог. Тэрэниие даган хүдэлхэ ошон сэдьхэлдэшни бадарhан шэнги болодог. Бидэ бултадаа тэрэнэй оролдосото, эрид нэтэрүү ажалаар, зориhондоо заатагүй хүрэжэ шададаг байhаарнь омогорхо-дог гээшэбди. Юрэдөө, hүрхэй бэрхэ, хойшоо харангүй хүдэлдэг хүн лэ даа, — гэжэ тэрэниие магтан дурдажа байгаа бэлэй.

...Гусиноозерскhоо Ягодна тосхон тиимэ холо оршодогшье бэшэ. Тэндэл Евсей Семенович түрэhэн хүн. Дайнай hүүлэй хатуу жэлнүүдэй hубарин үнгэржэ байhан саг бэлэй. Тэрэл үеэр эхэнь наhа барашоо hэн. Фронт дээрэ ехээр шархатажа, эрэмдэг бэетэй болоhон дүрбэн үхибүүтэй эсэгэдэ бэрхэтэй байдал ушараа hэн. Фронтовигой дүрбэн багашуулай эгээл ахань Евсей байгаа. Айлай урдаа хараха, бусадаа дахуулха хүниинь болоhон тула Евсой хони адуулаад туршаа, тракторна бригадын бүридхэлшөөр хүдэлөө. Иигэжэ тиигэжэ ябаад лэ долоон класс дүүргэhэн юм.

— Аргынгаа зэргээр, сагай байдалаар эрдэмтэй хүн болобо гээшэш, Евсей, мандашни трактор жолоодохо хүнүүд эрьгэгүй хэрэгтэй, ши хүбүүн трактористын курсада ошо,— гэжэ МТМ-дэ суг хүдэлжэ байhан аха нүхэдынь hанаата болон хэлэhэн хаш.

Энэл заабари Евсейн саашанхи наhанайнь хуби заяае шиидхэhэн юм. Тохойн СПТУ-да hуража, тракторист мэргэжэл шудалба. Армида алба хэжэ ябахадаа, танкын механик-жолоошон байгаа. Тиихэл үедэ Евсей техникэдэ дуратай байhанаа мэдэрhэн, мэргэжэл шадабаряа улам мүлижэ эхилhэн намтартай.

Сэбсэгэр сэбэр хүбүүн армиhаа гэртээ бусажа ерэхэдээ, эсэгынгээ хэлэhые зүрхэндөө халуунаар хадууржа, Галуута-Нуурай шулуу нүүрhэнэй уурхайда хүдэлөөд туршахаяа ошоо бэлэй.

1960 он. Тэрэл жэлдэ түрүүшынхеэ бульдозер тушаажа абаа hэн. Тэрэ гэhээр элдэб янзын машина жолоодоо. Хүдэлжэ ябаха үедэнь предприятиин шэнжэ түхэл хубилжал, уурхайн хүдэлмэри улам үргэдэжэл байгаа. Чебунин оорэешье эрхим мэргэжэлтэ, бэрхэ хүдэлмэришэн болотороо ургаа. Аха нүхэр Шевченкын хэлэhэнэй ёhоор Евсей Семенович коллектив соогоо эгээл хүндэтэй, нэрэ солотой хүн болоо.

Арбан табан жэлэй саада тээ Е. С. Чебунин КПСС-эй зэргэдэ абахыень гуйhан мэдүүлгэ парткомдо барья hэн. Холбоолжоной уурхайн коммунистнууд ниитэ нэгэн hаналтайгаар тэрэнэй хүсэлые харюулhан шиидхэбэри абаhан байна. Сууда гараhан экскаваторщигууд П. В. Баласников, С. К. Шевченко гэгшэд партида абахыень зууршалhан юм. Үзэл бодолойнгоо талаар хатуужанги, үнэн сэхэ хүн гэжэ этигэhэн лэ байхадаа партиин иимэ ехэ харюусалга бэедээ даажа абаа гээшэл даа.

Би нүхэр Чебунинтай оло дахин уулзаhан, хөөрэлдэhэн байхаб. Теэд ямаршье асуудалда тунхарингүй, тогтон торонгүй харюу үгэжэ шададаг байhаарнь гайхахашье ушар гараа. Тэрэнэй мэдэхэгүй юумэн, hонирхол татаагүй зүйл гэжэ байхагүйл. Орон соогоо, гадаадын оронуудта боложо байhан ушар байдалые, ниитын ажабайдалдахи алибаа асуудалнуудые хурга хухадгүй мэдэдэг коммунист юм. Уран hайханай, политическэ хэды олон ном уншана, шудална гээшэб! Өөрөө хэды сүлөө забгүй ажаллажа ябаашье хадаа, хажуудахи нүхэдтөө, илангаяа залуушуулда туhалха гэжэ эрмэлзэжэ ябадагынь партиин гэшүүнэй hэшхэлhээ уг унгитай бшуу. Залуу горнягууд Николай Стулевой, Абакум Гордеевэй, Николай Шишмаревой болон бусадай хүмүүжэн хүдэржэхэ, болбосорол ехэтэй хүдэлмэришэд болохо ябадалдань Евсей Семенович ехэ туhа хүргэhэн, жэшээтэ хүнүүд болгохые оролдоhон байха.

Хэдэн жэл үнгэршэбэ хаш. Чебунинние бульдозер заhабаридаг звеное даагшаар томилhон юм. Энэшье шэнэ ажалдаа эмхидхэхы шадабаритай, дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ байhанаа харуулаа. Урдань энэ коллективэй хүдэлмэри урагшагүйдэдэг hэн. Харин мүнөө үйлэдбэриин энэ шухала участогай байдал эрид хубиланхай. Заhабарилагшад хүдэлмэреэ hайн шанартайгаар хэдэг болонхой. Заhабарилгада байжа hээтэhэн бульдозернуудай тоо эрид үсөөрэнхэй гэжэ энэ бэшэгэйнгээ эсэстэ хэлэхые хүсэбэб.

Б. ЧЕРНЫХ,
«Улаан Сэлэнгэ» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

Мүрысөөнэй түрүү зэр

Е ДАБ ДЭ

Сагаан эдеэнэй булагые бурьялуулагшад гэжэ бэрхэ hаалишадые дэмы нэрлэдэггүй. Тэдэнэй оролдолгын ашаар Захааминай район hү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха 1985 оной болон түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые нэгэ hараар урилшалан дүүргээ. Энээндэ эгээл ехэ хубита оруулагшадай нэгэн, hү одоол булаг шэнгеэр бурьялуулдаг нүхэдэй нэгэн тухай хөөрэхэ хүсэл түрэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 3000 килограммhаа дээшэ hү абагшадай жагсаалай зэргые Харацайн совхозой Түбэй фермын ахалагша hаалишан Гарма Нанзатовна Батуева толгойлжо гараа. Декабрь hарын 1-нэй үглөөнэй hаамай дүнгөөр район соогоо бусадhаа эгээ түрүүлэн тэрэ иимэ үндэр дүн туйлаба гэhэн мэдээсэл түргэн тараа бэлэй. Хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө, мүн олониитын зүгhөө халуун амаршалгада хүртэhэн Гарма Нанзатовна hарын түгэсэтэр даалгагдаhан үнеэдэйнгээ тус бүриhөө 300—350 килограмм hү абаха хүсэл зорилготой байhанаа тиихэдэ мэдүүлhэн юм. Шэрүүн хүйтэнэй хаhада үнеэдэй үдэр бүриин hаамые аяар 10 килограммда хүргэхэ гээшэ бэлэн бэшэ. Тиигэбэшье бэрхэ hаалишан үгэдөө хүрэжэ шадаа.

Үлэгшэн голой Зүүн-Бэе нютагта оршодог фермын хажууда нүүжэ ерэhээр Гарма Нанзатовнагай гэр бүлэ 13 жэл болохонь.

Анханhаа ажал хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг hургаалтай, энхэргы сэбэр сэдьхэлтэй эхэнэр, Өөрынгөө 9 үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлдэг эхэ гэжэ бүри тэрэ үедэ суурхадаг бэлэй. Мүнөө эжытээ хамта hаалишанаар хүдэлдэг Цыбик басаганиинь напанайнгаа нүхэртэйгөө баhал мал ажалда хүдэлнэ. Ехэ хүбүүн Даша-Нимань мал адуулдаг. Ринчин хүбүүн механизатор, Светлана басаганиинь нарин сэмбын комбинадта бүд нэхэгшэ мэргэжэлтэй, Бусад үхибүүдынь hургуулида hурадаг, өөрынь ёhотойл туhалагшад, hанаа сэдьхэлэйнь hайхан хэшэгүүд юм.

Баян дүй дүршэлтэй, сарюун сэбэр нэрэ хүндэтэй Гарма Нанзатовна үетэн нүхэр, баhал үнинэй малшан Мария Лобановна Очироватай суг хамта тэрэ үнэн сэхэ ажалайнгаа хэшээгээр, үдэр бүриингөө заабари, зүбшэлөөр фермынгээ бүхы залуу малшадые дахуулжа, хүтэлжэ ябадаг гэхэдэ алдуугүй. Тэдэнэй hурагшад—залуу hаалишад Клара Цыдыпова, Мария Тугулдурова болон бусад харууhалдаг үнеэн бүриhөө недондо 2000—2200 килограмм hү абажа, жэлэйнгээ уялгануудые нэгэ hара үлээ hэн. Тугалну жадые даажа малшан Валенти ва түрүүшын Нанзатовнагай ри, туhаламжые хүлеэн абана.

Илангаяа бая луун дулаан дүршэлтэй hаали гай дунда hургуул хи классуудай hал хэлэдэг ю халгүй. Эдир б Түбэй фермын н дые даажа аба жэлээ харууhал нарна эрилтын ё нэ, hаана. hурэ эдэ үнеэдhээ 20 лээ, hү hааха тү гээ. Багшанар ева, В. Б. Шарс дэй мэдүүлhэнэй ма Нанзатовна үхибүүдые а ажалда hургажа лаание хүмүү баритайгаар хаб гэжэлэйнгээ жатайгаар тайл гээшэ.

Гарма Нанзат хүдэлмэридэ дэлгэн оролдо Хамта ажаллад нүхэдтөө ажах рие хүгжөөлгэ содог хадань зон тэрэниие Ү ной Совет гур онно Соведэй рүүшынхиеэ hүн Батуева МТФ-гэй депутадай пост Арадай депутад нар, үбhэ тэжээ ха, буйлуулха, гурим сахилга ри анхаржа, хүс рай тохёолдохо hаламжа хүргэж

Жэшээнь, hая лэй цехэй онь үдэрэй туршада ажахын 20 гар тэнүүдэй мал дуугаар таhал цехые түргэн з дэлгэхэ талаар соонь хэмжээ мунистнууд В. Б. Гармаев гэгшэд дэг бүлэг мүнөө бурдууг тусхай шинаар ажахын ранууда үдэр б лонхой.

1984 оной м публикын гурба рүү hаалишадай рэ үгэ хэлэхэд затовна Батуев тан hаалишадай шүүн болохын тэйгээр ажалла дүүлhэн юм. А hэн үгэдөө хээ гээшэ. Саашад дабаа гаталха мэдэрhэн дүрш мүнөө улам габ лажа, хүндэ үб гэжэ байна. Б эй габьяата ма туева мүнөө р эрхимлэжэ, зэргэдэ дахин

Захаминай р
Р. АБИД

Республиканска, областьнууд хоорондын Дээдэ партийна hургуулинуудта шагнагшадые абаха тухай

Республиканска, областьнууд хоорондын Дээдэ партийна hургуулинуудта шагнагшадые абаха тухай соносхогдоно. Союзна республиканууддай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай, обкомуудай, болон Московско горкомой зууршалгануудаар тэдэнэр Дээдэ партийна hургуулинуудта абтаха юм.

Гурбан жэлhээ доошо бэшэ партийна стажтай, партийна, совет. комсомолой болон үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй дундаhаа КПСС-эй гэшүүд Дээдэ партийна hургуулинуудта абтаха гэбэл:

хоёр жэлэй очно болон гурбан жэлэй заочно отделенинүүдтэ — 40 хүрэтэр наhатай, дээдэ hургуулитай хүнүүд;

дүрбэн жэлэй очно болон табан жэлэй заочно отделенинүүдтэ — 35 хүрэтэр наhатай дунда hургуулитай хүнүүд.

Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайкомууд, обкомууд, Московско горком hурахаар зууршалагдаhан хүдэлмэрилэгшэдтөө бюрогой тогтоолой буулгабариие, характеристикэ болон бусад саарhа дансые 1986 оной мартын 15-hаа хойшо олуулангүйгөөр Дээдэ партийна hургуулинуудта эльгээхэ ёhотой.

Хоёр жэлэй очно болон гурбан жэлэй заочно отделенинүүдтэ эльгээгдэхээр зууршалагдаhан хүнүүд хөөрэлдөө хэхээр, харин дүрбэн жэлэй очно болон табан жэлэй отделенинүүдтэ hураха хүнүүд марксизм-ленинизмын үндэhэ hууряар, ород хэлээр (найруулга), СССР-эй түүхээр (дунда hургуулиин хэмжээгээр) оролгын шалгалтануудые барихын тула 1986 оной апрелиин 10-hаа майн 1 болотор Дээдэ партийна hургуулинуудта уригдаха байна.

Оролгын шалгалтануудта бэлдэхын, тэдэниие барихын тула hургуулида зууршалагдаhан хүнүүдтэ салин хүлhыень түлэлгэтэй хоёр неделиин амаралта үгтэхэ.

Дээдэ партийна hургуулинуудта хэшээлнүүд сентябриин 1-hээ эхилхэ.

Эрдэм-техникын дэбжэлтэдэ—үргэн харгы

ШЭНЭ ҮҮСХЭЛНҮҮДЭЙ ШЭДИ

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүри ехээр гаргаха, үйлэдбэриеэнь үргэдхэхэ талаар тусхай зорилгото программа бэелүүлэгдэхээр хараалагданхай.

Ороной саашанхи хүгжэлтын Гол шэглэлнүүдэй проектын «Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые ба хангалгын hалбаринуудые хүгжөөлгэ» гэhэн хэhэг соо «Нютагай промышленностиие хүгжөөхэ, техническэ баазыень бэхижүүлхэ, эд хэрэгсэлнүүдэй ассортиментыень олошоруулха, продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе 1,3 — 1,4 дахин дээшэлүүлхэ» гэжэ онсолон заагданхай.

Энэ талаар ямар хэмжээнүүдэй абтаха тухай манай корреспондент Г. ДАШЕЕВА С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдэй заводой ахамад инженер А. Г. Анонковтой хөөрэлдэбэ.

Корр: Анатолий Григорьевич, заводой коллектив шэнэ табан жэлые шэнэ ямар үүсхэлнүүдтэйгээр угтааб!

Харюу: Нэн түрүүн шэнэдхэн зэбсэгжүүлгэдэ ехэ найдалаа «тохонобди» гээд хэлэлтэй. Энэ талаар түсэбүүднай ехэ, арга боломжонууднай ямар байхаб — мэдэгдэнэгүй. Гэбэшье шэнэ үүсхэлнүүдээ бэелүүлбэл, эрдэм-техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ урагшатайгаар нэбтэрүүлхэбди. Нэгэдэхеэр, Зүүн Сибириин технологическа институдтай харилсаа холбоогоо hэргээгээбди. КПСС-эй ЦК-да 1985 оной июнь hарада болоhон эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха тушаа зүблөөн дээрэ «Дээдэ hургуулинуудай арга боломжонууд мүнөө дээрээ хүсэд бэшээр хэрэглэгдэнэ, үйлэдбэриhөө таhалданги байдалтай» гэжэ тон зүбөөр тэмдэглэгдээ hэм шуу. Анхандаа ВСТИ-тэй харилсаамнай тон юрэнхы hэн: ахалагша курснуудай студентнэр цехүүдтэ юрэ «айлшалаад» лэ, хэрэгтэй ажаглалта, баримтануудаа суглуулаад, дипломно хүдэлмэриеэ бүтээжэрхидэг hэн. Харин манай үйлэдбэри ургана гү, үгы гү — эдэнэртэ энэ асуудал хамаагүй бэлэй. Мүнөө 2-дохи курсhаа студентнэр практикаяа гаража, үйлэдбэритэй дүтөөр танилсаха юм. Институдаа дүүргэтэрэз гүйсэд мэдэсэтэй болоод байха. Мандашье аятай: эдээн сооhоо мэргэжэлтэдые шэлэн абаха аргатай болохобди. Анхан ямар байгааб? hая институт дүүргээд, манда ерэхэдээ, эрдэм мэдэсээ абаhаар үйлэдбэритэй холбожо шадахагүй, ехээр ядалдаха, жэлhээ үлүүтэй сагта «дадалгынь» саг үргэлжэлдэг hэн. Аяар табан жэлдэ hуража гараад, эрдэм мэдэсээ үйлэдбэридэ хэрэглэжэ шадахагүй байхадань, одоол голхормоор байдаг, абаhаар бээ даангяар хүдэлхыень яашье найдахагүйш.

Корр: Студентнэрэй урда ямар тодорхой зорилгонууд табигданхайб!

Харюу: Заводто аминдаа таhалгатай болонхой, тэндээ өөhэдөө лаборатори байгуулаа. Токарна, фрезернэ станогуудые мэдэлдэнь үгөөбди. Бэлэдхэлэй хүдэлмэри бүри нёдондо эхилэгдээ hэн ааб даа. Технологическа шатануудые оньhожоруулгада, автоматизацилгада эдэнэр гол хүсэеэ зорюулха юм. Институдай машина бүтээлгын факультедэй дэргэдэхи серийно-конструкторска бюрогойхид эдэбхитэй хабаадалсаха. Мүнөө үедэ 5-дахи курсынхид камерна пеэшэнгүүдэй дулаанай хэмжээе тоолон тодорхойлжо, хүдэлмэриинь автоматическа гуримда оруулхын тула оролдоно. Хэрбээ бэелүүлэгдээ hаань, электрын элшэ хүсэ, дулаанай элшэ хүсэ 20 процент хүрэтэр алмагдадаг болохо. Гадна гагналгын хүдэлмэриие автоматизацилхаар, агаар hэрюусүүлэн сэбэрлэдэг тухеэрэлгэнүүдэй байгуулгые hайжаруулхаар дурадхалнуудые ерээдүйн мэргэжэлтэд оруулан-хай. Зохёохы ёhоной дурадхалнуудаа үйлэдбэридэ сэхэ нэбтэрүүлхэ дуратайшуул бии. Жэшээлхэдэ, металловедениин кафедрынхид иимэ хүсэлөө элирхэйлээ hэн. Манай заводой мэргэжэлтэдэй зүгhөө таарамжатай дэмжэлгын үзүүлэгдээгүй hаа, харилсаамнай таhалгдажа магад. Тиимэhээл ерээдүйн мэргэжэлтэдтэй үнэн сэдьхэлэй холбоотой болохын тула оролдохобди. Үйлэдбэриеэ шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэдэмнай горитой туhаламжа үзүүлхэ ха юм.

Корр: Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхахын тула үшөө юун хэгдэхэ гээшэб!

Харюу: Хоёрдохёор гээд тодорхойлбол, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ шэнэ бүридэлтэй тусхай бригада үнгэрhэн жэлэй ноябрь hарада байгуулаабди. Энээнэй урдахи жэлнүүдтэ хоёр дахин иимэ бригада бүридхэгдөөшье hаа, таран hалашадаг байhан юм. Бригадын гэшүүдэй hонирхолые үүсхэхэ, энэ хүдэлмэриин удха шанарые бодотоор сэгнэхэ, ойлгуулха хүтэлбэрилэгшэ олдодоггүй hэн. Мүнөө конструктор В. К. Давыдов энэ тушаалда томилогдоо. Заhабарилгын-механическа цехэй Ю. Т. Семенов, В. И. Сахаров, А. Г. Муравьев гэгшэд бүридэлдэнь оруулагдаа. Оройдоол 2 hарын туршада бригадын хүдэлөөшье hаа, үрэ дүнгынь эли: түмэр амhартада шаажан юулэдэг автомадуудые проектнэ хүсэндэнь хүргэжэ шадаа юм. Энээниие үнинэй бэелүүлмээр hэн. Теэд хүдэлмэриин гурим ондоо байгаа: техническэ таhагайхид энэ хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэдээ, заhабарилгын-механическа участогайхидые уялгалдаг hэн. Теэд тэдэнь эдэ автомадуудые (бусадшье оньhон түхеэрэлгэнүүдые) хүсэндэнь хүргэмөөр хүдэлгэхын тула хэмжээ абабашье, hүүлдэнь хүдэлмэриинь саг үргэлжэ хинажа байдаггүй hэн. Харин мүнөө шэнэ техникэ нэбтэрүүлгын бригада үйлэдбэридэ ашаглагдажа эхилhэн техникын ябасые, хүдэлсые шалгажа байхаhаа гадна хэрэгтэй сагтань заhабарилалсадаг юм.

Корр: Продукциин шанар hайжаруулха талаар ямар хэмжээнүүд абтаха гээшэб!

Харюу: hайжаруулагдаhан түхэлэй пластмасса барюулнуудые гаргахаар участок байгуулагдаад, туршалгын түрүүшын продукци гаргагдаа. Мэргэжэлтэдэй hанамжаар, ехэл аятай. Ямаршье халуун пеэшэн дээрэ хайлашахагүй, гаршье халаахагүй. Хүнгэн сагаанаар хэгдэhэн түхэреэн табюурнуудтай бууза шанадаг амhарта гаргажа эхилхэбди. Үнгэрhэн жэлдэ шэнэ 2 зүйл бүтээдэг болообди: 12 литр багтаамжатай хүнэгэй түхэлынь хубилгагдажа, металл багаар ородог болоо, 9 литр сабханай орондо 7 литрэйхиие гаргадаг болообди. hэльбэн шэнэлэлгэhээ продукциин шанар сэхэ дулдыдадаг. Энэ талаар олон хэмжээнүүд хараалагдана.

Корр: Уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой хубита хэр бэ!

Харюу: Электрослесарь К. Ф. Зубенко, конструктор В. К. Давыдовые нэрлэмээр. Саг үргэлжэ техническэ албанда, түсэблэлгын таhагта хандажа байдаг бэшэ, өөhэдөө зарим детальнуудай проект табяад, суглуулжархидаг. Заhабарилга-барилгын бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ М. Ф. Истомин ехэл hайшаамаар юумэ хэжэ байна. Юуб гэхэдэ, тэрэ хоёрдохи дулаае нөөсэлхэ арга олоо бшуу. Тайлбарилбал иимэ: үбэлэй үедэ олон предприятинуудта дулаан дуталдана, заримдаа гадар хубсаhатаяа хүдэлхэ саг гарана. Манай цехүүдтэхи галдалгын пеэшэнгүүдhээ гараhан дулаан байшангай үhээ оодэ дэгдэжэ, тэндээ тогтошодог. Заримдаа тэндэ аяар 50—60 градус хүрэтэр халуун болоно гэжэ тодорхойлогдоо. Харин тиихэдэнь доро хүдэлжэ байhан хүнүүд даарэжа байха юм. Нүхэр Истомин нилээд бодожо үзөөд, халуун агаар «доошолуулха» тон тааруу түхеэрэлгэ дурадхаа hэн. Хүдэлмэришэдшье бээрэхээ болёо. Ябталан багсалалгын цехтэ Ивалгын мехлесхозhоо асарагдаhан жэжэхэн зомгоол хүрэшөөд, яахыншье аргагүй hэн. Мүнөө саг дары гэдхээгээд, продукцияа ябталаадхинабди. Саг алмагдана, дулаанай нөөсэшье хэрэглэгдэнэ. Хүдэлмэришэдэй хүйтэ абажа үбшэлхэ ушарнууд үсөөрөө. Алмалта, арьбалалтын асуудал хараалаа табидаггүйбди. Ороной саашанхи хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект соо «...хоёрдохиёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүдые үйлэдбэридэ оруулха» гэжэ бэшээтэй. Манай заводто энэ талаар hайшаалта баримтанууд бии. Түсэб дүүргэлтын дүнгүүдые харахада, «Үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдhээ», «Хара түмэрhөө бүтээгдэhэн зүйлнүүд» гэhэн мүрнүүд тушаа тус тустаа 100,8, 140,8 процент гэhэн тоонуудые элирхэйлмээр. Иигэжэ зохёохы үүсхэлнүүдээ удаа дараалан бэелүүлээ hаа, үйлэдбэриин хүгжэлтые хурдадхаха гэhэн үе сагай эрилтэдэ хүрэмөөр арбан хоёрдохи табан жэлдэ хүдэлжэ гарахабди.

…УДАҺАНДАМНАЙ:
…ласхоорондын …үй байдалай …апиталис …дай демокра- …мэл даа …лониальна …да байһаар …дэб һонин

ТАСС · АПН · ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ · ПРЕСС-БЮРО

…БАЙЛДААЕ зайсуулан саража, хүн түрэлтэниие ур…рулһаа аршалан хамгаалжа болоно. Энэ хадаа соци… манай түби дэлхэйн түрүү үзэлтэй, эб найрамдалда бухы хүсэнүүдэй түүхэтэ уялга мүн».

(…кэ Союзай Коммунис партиин Программын шэнэ …ын проектһээ).

ЭБ НАЙРАМДАЛ АНГАГДАХА ЁҺОТОЙ

…И хурдан түргэнөөр дабшаһан, ядерно… ай буу зэбсэгэй үе … хүндэ ехэтэй эмхи …та эрдэм-техникын …хэ удха шанартай …үүдые хэдэг эрдэм… й нээлтэнүүд гү, али бүтээлнүүдэй хүнэй …а хоро хүргэһыень …оханаар адаглан хадахагүй байһаниинь 9-нэй үдэрнүүд хүн түрэлтэнэй түүхэдэ гутамшаг муухай, шоро ёро муута үдэрнүүд боложо бэшэгдэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ атомна бомбонууд Японой Хиросима болон Нагасаки хотонуудта хаягдаа һэмнай. Энэ ушарта ядерна буу зэбсэгүүдые зайсуулан сараха, үгы хэхэ тухай асуудалнуудые шиидхэхэ тухай ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха ушартай болоо һэмди. Атомна бомбо зохеон сэтэй боложо, буултануудые хэхыень Советскэ Союзые баадхаха гэшэ США-гай бэелүүлдэг гол зорилго болоһыень ойлгожо ядахаар бэшэл.

США-гай зонхилхы бүлэгөөрхид стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу һүргэхые оролдоно. СССР-тэ ядерна тэһэлэлгэнүүдые болюулаад байхадань, США энэ харата ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһээр зандаа. Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые таран тодхолгые болюулха шиидхэбэридэ зүришэжэ, тэдэнэр «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые тэндэ тодхожо байнхай. Замбуулиннай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор гадна, дэлхэйн олон оронуудай, нэн түрүүн социалис оронуудай эрдэмтэд тэрээндэ хабаадахадаа, манай ядерно-замбуулинай буу зэбсэгэй үе сагта дайн дажар айхабтар ехэ аюултай байна, дэлхэйн хүн зондо тэрэнэй хойшолонгууд ехэ уршаг тойбо татана гэжэ тэмдэглээ һэн. Иимэ интернациональна хуралдаануудай ходо ходо үнгэргэгдэжэ, элдэб оронуудай олон тоото хүнүүдые хабаадуулаа һаань, ехэ удха шанартай байгаа.

…шэлэй харуулһанай …руунай оронуудай …гэжэл шадабаритай …уд болон мэргэжэл… …эдынгээ туршалга… …д болодоггүй гэхэ …шэнжэлгэнүүдэйнгээ …хуби заяанай түлөө …а өөһэдһөө зайсуул… байһаниинь халагла… тиимэһээ түхеэрэл… …нүүдые зохеон бү… …э эрдэмтэдэй зорил… харин тиихэдэнь по… …жал ябуулагшад тэ… …шан гэжэ хэрэглэхэ …й анхаралаа хандуул… …эһэн Англиин физик …зохеолшо Чарльз …ин һанал бодолые … байхын аргагүй. …н түрэлтэндэ иимэ …эг ябадалай уршаг… …онгуудай ехэ дүй …и юм.

…а болон конструктор… …ябуулгынгаа олохон … ороной элшэ хү… …и нэбтэрүүлгэдэ зо… …байхаб. Лениней ха… …ОЭЛРО-гой түсэбые … сэхэ хабаадалса… …огорходогби. Бүхы …оо бии элитэ ехэ …совет партийна бо… …й ажал ябуулагшад… …тэд болон инженер… …улзаһан байхаб. Тэ… …рхэг түримхэй хараа …шалһан нэгэшье хүн… …й дунда ушараагүйб. …й августын 6 болон бүтээхэ гэшэ манай гүрэндэ баалалтын хэмжээн болоо һэн. Ядерна буу зэбсэгүүдые хорихо тухай Советскэ Союзай дурадхалнуудта США ерсаһан байгаа. Тиихэдэнь хүсэнүүдэй тэнсүүриие хангахын тула иимэ зэбсэг бүтээхэ ушартай болоо һаабзабди даа.

США-да атомна бомбые зохёон бүтээлгые хүтэлбэрилһэн генерал Г. Гровс «Мүнөө энээн тухай хөөрэжэ болоно» гэһэн ном соогоо ядерна буу зэбсэг зохёон бүтээлгэдэ яаралтай түргэнөөр бэлдэһэн тухай, «Манхэттенэй проектдэ» асари ехэ мүнгэ зөөриин һомологдоһон тухай бэшэбэ. США 10—15 жэлэй турша соо гансаараа атомна бомботой байха гэжэ тэрэ уридшалан хараалаа һэн. Гэбэшье дайнда олон тоото хүнүүдэйнгээ ами наһые алдаһан, материальна туйлай ехэ гарза хохидолдо ороһон Советскэ Союз энэ орёо зорилгые тон богони болзор соо бэелүүлээ. Бэлэй, США-да дэлхэйн элитэ ехэ эрдэмтэд энээниие бүтээлгэдэ хабаадалсаһан байгаа.

Юундэ мүнөө энээн тухай дурданабиб? Баруунай оронуудта «стратегическэ өөрыгөө хамгаалха үүсхэл» гэдэг шууяа татаһан программын үндэһөөр «одото дайн байлдаануудай» программаар шэнжэлгын хүдэлмэриин эршэмтэйгээр ябуулагдажа байһаниинь һайн мэдээжэ, 40 жэлэй урда тээхидэл адли, стратегическэ булюу хэрэглэхэ тухай дурадхалда хангалтагүйгөөр харюусажа, хэмэл ододые буудажа унагааха «АСАТ» түхэлэй түхеэрэлгые туршажа байна бшуу.

Иимэ эрхэ байдалда эрдэмтэнэй үгэ онсо хүндэтэй байдаг гээшэ. Пагуошско хүдэлөөндэ, эрдэмтэ хүтэлбэрилэгшэдэй бүхэдэлхэйн федерацида хабаадагшад дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха гэһэн хамтын хүсэлэл оролдолгонуудта ехэ хубитаяа оруулна. «Дэлхэйн врачнууд ядерна дайе зайсуулан сарахын түлөө» гэһэн хүдэлөөнэй хүгжэлтэ онсо шэнжэтэй байха юм. Табан жэлэй урда тээ энэ хүдэлөөндэ оройдоол зургаан эрдэмтэд (гурбан совет, гурбан американ) ородог байгаа һаань, харин мүнөө тэрэнэй бүридэлдэ дэлхэйн 50 ороной хэдэн арбаад мянган хүн ороно. Совет академик Е. Чазов болон американ профессор Б. Лаун гэгшэдэй түрүүлэгшээр һунгагдаһан энэ хүдэлөөндэ Эб найрамдалай Нобелевско шангай һаяхан олгогдоһон тухай дуулахадаа, сэдьхэлээ ехээр ханабаб.

Ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие аршалан абархын түлөө, буу зэбсэгүүдые хуряахын ба эб найрамдалай түлөө эрдэмтэдэй бүхэсоюзна конференциин хоер жэлэй урда тээ Москвада болоһониинь мэдээжэ. СССР-эй түлөөлэгшэдһөө

«Одото дайн байлдаануудые» буруушааһан американ эрдэмтэдэй уряанууд улам эршэмтэйгээр соностоно. 1985 оной хабар США-гай томо ехэ дээдэ һургуулинуудта гар табилга суглуулха ниитэ национальна кампани үргэноор ябуулагдажа эхилээ һэн. Ороной гол университедүүдэй физическэ факультедүүдэй эрдэмтэд болон хүдэлмэрилэгшэдэй 65 процентнь тэрээндэ гараа табиһан байгаа. Нобелевско шангай лауреадууд тэдэнэй дунда олон юм. «Одото дайн байлдаануудай» программануудые бэелүүлгэдэ ямаршье мүнгэ зөөри һомолхогүй гэһэн уялгада университедүүдэй 1300 гаран элитэ ехэ мэргэжэлтэд гараа табиһан байгаа.

Эрдэмтэдэй ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдые эб найрамдалай хэрэгтэ зүрюугээр КПСС болон Совет правительствын огто хэрэглэдэггүй байһыень мэдэнэбди. Адли мэргэжэлтэдни атомые имагтал амгалан тайбан байдалай аша туһада, хүнүүдэй аша туһада хэрэглэхые оролдожо байнхай. Дэлхэйн хоер дайе бэе дээрээ үзэһэн хүн энээниие һайн ойлгоноб. Эгээл тиимэһээ СССР-эй болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай эрдэмтэд ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, «одото дайн байлдаануудые» үүдхэхые һэдэгшэдэй харата ябуулгануудые усадхан сарахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхыень дэлхэйн эрдэмтэдые уряалнабди. Империализмын ээрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй политикын амгалан тайбан байдалда аюул тохеолдуулжа байгаашье һаань, дэлхэйн дайн заабол һүжэрэн дэбэрхэ гэнэ бэшэбди гэжэ КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын проект соо хэлэгдэнэ. Бидэ амгалан тайбан байдалда ажаһуунабди, ерээдүйн үетэндэ эб найрамдал хангаха бодото арга боломжонууд бии.

Николай ДОЛЛЕЖАЛЬ,
Ленинскэ ба СССР-эй Гүрэнэй шангуудай лауреат, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой, академик.

ПРОФСОЮЗУУДТА ХАРША ҮГЭСӨӨН

Ивао Нисуги — юрын хүдэлмэрилэгшэ бэшэ. Тэрэ Японой гүрэнэй түмэр замуудай корпорациин президент байһан. Премьер-министр Накасонын зааберяар тэрэ хүдэлмэриһөө гаргагдаһан.

Энэ ушар ороной хүн зоной дурые ехээр гутааһан байна. Ороной иимэ ехэ гүрэнэй корпорациин хүтэлбэрилэгшые засагаархид үшөө хэзээдэшье иимэ убайгүйгөөр хэһээгээгүй юм. Тэрэнэй бүхы зэмэнь иимэ: гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан түмэр замуудые урданайнь эзэдтэ бусааха ба Японой ниитэ нэгэн түмэр замай системые хэһэглэн хубааха проектые тэрэ буруушааһан байгаа.

И. Нисугиие хүдэлмэриһөөнь гаргалга хадаа Японой экономикын гүрэнэй секторые правительствын зүгһөө ехээр хашажа, харшалжа эхилһэн нэгэ ябадал болоно. Правительствын һанаашалһанай ёһоор, үргэн хэмжээнэй «шэнэдхэн эмхидхэлгын» бэелүүлэгдэхэдэ, гүрэнэй түмэр замууд үмсын капиталай гарта орохо болоно. Тэрээнһээ гадна, эдэ түмэр замуудые нютагай шэнжэтэй хэдэн жэжэ компанинуудта хубаахаар түсэблэнэ. Ойрын гурбан жэлдэ 70 мянган түмэр замшад хүдэлмэриһөө гаргагдахаар хараалагдана. Правительствын хуулита шиидхэбэриие хүлеэнгүй, засагаархид корпорациин хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые олоорнь хүдэлмэриһөө гаргажа эхилэнхэй. Нёдондо жэлдэ 61 мянган хүн хүдэлмэригүй үлөө.

Тиихэдээ экономикын түрүү һалбаринуудые гүйсэд эрхилхэ эрхэ монополистнуудта олгохо, ороной ниитын болон экономическа ажабайдалай бүхы гол шатануудые үмсын капиталда хабаадуулха зорилго Токио удаа дараалан бэелүүлнэ. «Томо монополинуудаи аша туһада иимэ нюуса далдагүйгөөр хүдэлһэн, ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые огто хэрэгсээдэггүй правительство дайнай һүүлээрхи Япондо үшөө хэзээдэшье байгаагүй», — гэжэ «Акахата» газетэ бэшэнэ. Түмэр замшадта добтолон халдажа эхилхэһээ урид түбэй засагаархид Японой телеграфно-телефонно корпорациие болон гүрэнэй секторэй бусад хэдэн томо компанинуудые үмсын секторто дамжуулжа шадаа юм. Ойрын сагта тэдэнэр «Джапан эйрланз» гэжэ гол авиакомпани тушаа баһал иимэрхүү ябуулга хэхээр хараална. Гүрэнэй олонхи һургуулинуудые үмсын болгохо гэһэн зорилго мүнөө бэлдэгдэжэ байһан һургуулиин реформын проектээр хараалагдана.

— Японой промышленна хүсэнэй эршэмтэйгээр хүгжэдэг саг үнгэрөө. Иимэ эрхэ байдалай тохёолдоходо, засагаархид гүрэнэй секторто добтолжо эхилээ юм, — гэжэ гүрэнэй түмэр замуудай хүдэлмэришэдэй Бүхэяпоной профсоюзай түрүүлэгшэ байһан Хисаси Муто намда хөөрөө һэн. Тиихэдээ гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан компанинуудые үмсын секторто дамжуулга эмхитэй хүдэлмэришэн ангиин хүсэнүүдые бууруулгада сэхэ шэглүүлэгдэнхэй. Ушарынь гэбэл, гүрэнэй компанинуудай хубиин секторто дамжуулагдахада, демократическа профсоюзуудай түбүүд, нэн түрүүн Японой Профсоюзуудай генеральна совет гол хүсэнүүдээ, тэрэ тоодо гүрэнэй секторэй хүдэлмэришэдэй нэгэдэлнүүдые алдаха болоно бшуу.

Либерал-демократуудай ажалшадай нэгэдэлнүүдтэ халдан добтолдог болоһонһоо хойшо профсоюзуудта нэгэдэһэн хүдэлмэришэдэй хубинь 30 процент доошолоо юм. Һая толилогдоһон мэдээнүүдэй ёһоор, гансал 1984 ондо ажалшадай тоогой 730 мянган хүноор олошорһон байгаашье һаань, хүдэлмэришэдэй нэгэдэлнүүд профсоюзай 56 мянган гэшүүдээ алдаһан байгаа. Һүүлэй 9 жэлэй туршада профессиональна нэгэдэлнүүдэй тоо таһалгаряагүйгөөр хороо.

Профсоюзуудые хашаха, харшалха гээшэ Накасонын консервативна кабинедэй бэелүүлдэг арад зондо харша «захиргаанай реформонуудай» программын нэгэ хубинь мүн. Дайн дажарта бэлдэхэ зорилгоор мүнгэ зөөри ехээр гаргашалхын тула олохон социальна программанууд хороогдохоор гү, али огто усадхагдахаар хараалагдана.

Дайн сэрэгтэ бэлдэлгые буруушааһан, амгалан тайбан байдал хамгаалха, томо монополинууд болон сэрэгэй-промышленна комплексын добтолгоһоо ажалшадай социальна туйлалтануудые хамгаалха зорилготой хүдэлөөн Япондо улам үргэдэжэ байнхай. Гүрэнэй предприятинуудай үмсын секторто дамжуулагдахада, профессиональна союзуудшье монополинуудай гарта орохо гэжэ правительство найдана. Правительствын политикань эсэсэй эсэстэ демократическа оппозиционно партинуудта харшаар шэглүүлэгдэнхэй. Юуб гэбэл, хүдэлмэришэдэй эмхитэй хүдэлөөн тэдэнэй гол баазань болодог шуу.

Энэ удаа Японой профсоюзай хүдэлөөнэй эгээл дайшалхы отряд—гүрэнэй түмэр замуудай хүдэлмэришэдэй профсоюз консерваторнуудай добтолгодо дайрагдаба гээшэ. «Түмэр замуудые шэнэдхэн эмхидхэлгэ» хадаа правительствын ойрын жэлнүүдэй шухалын шухала зорилго болохо юм гэжэ премьер-министр Накасонэ соносхоһон байна.

Ороной үргэн олониитэ профсоюзуудые дэмжэз. Гүрэнэй түмэр замуудые урданайнь эзэдтэ бусааха һэдэлгые олохон экономистнууд буруушаахадаа, иимэрхүү реформо ороной транспортна харилсаа холбоое эмхи гуримгүй болгожо, олон түмэн япон зондо хохидол хэхэдээ магадгүй гэжэ зааһан байна. Имагтал тиимэ дээрэһээ И. Нисуги түмэр замуудые урданайнь эзэдтэ бусааха ябадалые буруушааһан байгаа. Японой профсоюзуудай генеральна совет болон социалис парти түмэр замуудые хамгаалха тэмсэлэй штабуудые байгууланхай. Түмэр замшадай тэмсэлые нэгэн һаналтайгаар дэмжэхэ ябуулга Коммунис парти бэелүүлнэ.

Александр АНИЧКИН,
ТАСС-ай корр.

Токио.

ЦРУ-гай ХАРХИС ТҮСЭБҮҮД

1986 ондо гүрэнэй терроризм эрид һужэрөөгдэхэдөө болохо. Башингтоной толи бэшэгтэ бии болоһон «неоглобализм» гэһэн шэнэ үгэ энээн тухай гэршэлнэ. Хүгжэжэ байгаа оронуудта болоһон ямаршье хёмороо зүришэлдөөнүүдтэ США хабаадаха зэргэтэй гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ шэнэ үгын удха шанарые тайлбарилна. Сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдые дараха, Башингтондо таагүй правительствануудые унагааха тухай һанамжалагдана. Шэнэ жэлдэ ямар тодорхой түсэбүүд табигдана гээшэб?

Түбэй Америкэһээ эхилэе. Никарагуагай конституционно правительствада харша соносхогдоогүй дайе үргэдхэхые президент Рейган хараална. Хэрбээ сандинистнүүдэй мэдэлээ үгөөгүй һаань, тэдэнэр дарагдаха зэргэтэй гэжэ Вашингтоной засагаархид тоолоно гээд «Ньюсуик» журнал тэмдэглэнэ.

1986 ондо президент конгрессые үгэдөө оруулжа, «контрасай» бандануудта ухэрбуунуудые, һомо хэрэгсэлнүүдые, зенитнэ ракетэнүүдые үгэхын тула нэмэлтэ мүнгэ һомолуулжа шадаха бээз гэжэ Сагаан байшанда тоолоно.

1986 ондо Вашингтоной мүнгэ зөөри дээрэ байдаг «контрасуудай» тоо хоёр дахин олошоруулагдажа, 30 мянганда хүргэгдэхэ гэжэ хүлеэгдэнэ. Хүлһэнэй сэрэгшэдые мүнөөнэй техникээр хангахада, тэдэнь алаха, хюдаха талаар бүри ехэ аргатай болохо зэргэтэй. Тобшолон хэлэбэл, Пентагон зенитнэ ракетэнүүдые олоор үгэхэ байна. Үшөө декабрь һарада иимэ нэгэ ракетээр сандинис вертолёдые буудажа унагааһан байгаа.

Жэшээнь, һаяшаг Афганистанда Вашингтоноор дэмжэгдэдэг нютагай контрреволюционернүүд американ ракетээр граждан самоледые буудажа унагаахадань, ямаршье гэм зэмэ хээгүй хүнүүд хосороо һэн. Тиихэдээ ерэхэ жэлдэ эндэ үйлэдэдэг бандидууд, Рейганэй нэрлэдэгэй ёһоор, «эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэгшэд» Англида бүтээгдэһэн «Блоупайп» гэжэ бишыхан зенитнэ ракетэнүүдые худалдажа абаха юм гээд мэдээсэгдэнэ. 1982 ондо Урда Атлантикада Аргентинэдэ харша дай хэхэдээ, Великобритани иимэ ракетэнүүдые хэрэглэһэн юм.

Һүүлэй үедэ США Афганистандахи соносхогдоогүй дай үргэлжэлүүлхын тула удаан болзорой үндэһэ һуури дээрэ мүнгэ һомолдог болонхой. 1986—1987 онуудта 300 миллион доллар һомолхо проектые конгресс һайшаанхай. Контрреволюционно бандануудта туһаламжа үзүүлхын, тула жэл бүри һомологдодог мүнгэниинь адагынь 1 миллиард доллар боложо магадгүй.

Анголын дотоодын хэрэгүүдтэ ЦРУ улам ехээр хамааралсадаг болонхой. Африкын энэ ороной арад зондо харша соносхогдоогүй дайнда США-гай хэдэг гаргашань ойрын жэлнүүдтэ арба дахин ехэ боложо, 300 миллион долларто хүрэхэ юм.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай хэрэгүүдтэ хамаарха США-гай һэдэлгэнүүдые, тусхай нютаг оронуудай арадуудай хоорондо хёмороо зүришэлдөө үүсхэдэг тэдэнэрэй бусадшье зонхилхы хараа бодолые Советскэ Союз эрид шууд буруушаадаг.

Ю. ГВОЗДЕВ,
(АПН).

ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗАСЕДАНИ

ДЕЛИ. Буу зэбсэгүүдые хуряалгын ба аюулгүй байдалай асуудалнуудаар дулдыданги бэшэ комиссиин ээлжээтэ заседани эндэ боложо байна. Элдэб оронуудай тэрэ тоодо СССР-эй гүрэнэй болон политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэрээндэ хабаадана.

Эб найрамдал хангаха, нютагай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ табигдана. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ дотор найруулагдаһан шэнэ совет эб найрамдалта үүсхэлнүүд комиссиин гэшүүдые, экспертнүүдые ехэтэ һонирхуулна. Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнуудые мүнөө үеын гол шухала удха шанартай документ гэжэ тоолоод, зүбшэн хэлэхэ шухала гэжэ комиссиин гэшүүд түрүүшын заседани дээрэ тэмдэглээ.

ХАМТЫН МЭДЭЭСЭЛ

БЕРЛИН. ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Ожеховскиин хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерэжэ, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишертэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай хамтын мэдээсэл эндэ толилогдобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ дотор найруулагдаһан шэнэ совет эб найрамдалта дурадхалнуудые бүрин һайшаажа байһанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

Аха дүү социалис оронуудай харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ тэдэнэр онсолон заабад. Эндэ ерээд байха үедөө М. Ожеховский СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккертой, СЕПГ-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Штофтой уулзаһан байна. 1986—1990 онуудта ГДР-эй болон ПНР-эй хоорондохи эрдэм, соёлой харилсаанай түсэбтэ гар табигдаба.

АЖАЛАЙ БААТАРНУУДАЙ СЪЕЗД

ХАНОЙ. СРВ-гэй Ажалай баатарнуудай болон социалис мүрысөөндэ илагшадай V съезд эндэ дүүрэбэ. Ажалшадай шэн габьяата ажалай, хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар орон дотор экономическа, социальна ба соёлой хүгжэлтын бүхы асуудалнуудаар горитой ехэ амжалтанууд туйлагдаһан байна гэжэ КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Во Ван Киет суглаарагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглээ. Вьетнамай ниилэн нэгэдэһэнһээ хойшо арбан жэлэй хугасаа соо промышленна үйлэдбэриин хүгжэлтын жэл бүриин эршэ 8,1 процент болоһон, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса жэлдэ дунда зэргээр 13,3 миллион тонноһоо 17 миллион тонно хүрэтэрөө дээшэлһэн байгаа.

Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай туһаламжаар ороной арадай ажахын бүхы һалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэбэ.

…ОЙ КОМИССИИН ТУСХАЙ СЕССИ

…К. Транснациональна корпора… …лаар ООН-ой комиссиин тус… …уласхоорондын эмхиин штаб… хүдэлмэреэ һэргээбэ. …на бэеэ дааһан байдалые …ха, гүрэнүүдэй дотоодын хэ… …мааралсахагүй, ЮАР-ай ра… …харилсаа холбооһоо арсаха …одексын гол дүримүүдые де… …бшэн хэлсэхэ байна. Эдэ урданьшье зүбшэн хэлсэгдэдэг һэн, зүгөөр США-гай болон тэдэнэй союзнигуудай хашалта харшалалта хэһэнһээ уламжалан, хүдэлмэринь түгэсхэгдэдэггүй байгаа. Транснациональна корпорацинууд тушаа уласхоорондын хуулиин документые баталан абабал, хүгжэжэ байгаа оронуудые зэрлиг муухайгаар дээрмэдэхэ арга боломжонууднай һалаха гэжэ баруунай оронууд һайн ойлгоно бшуу.

СЭВ-эй оршондо нэн түрүүн Советскэ Союзтай олон янзын экономическа харилсаагаа … гэһэнэ ПНР-эй арадай ажахые бэхижүүлгэдэ ехэ удха шанартай байна гэжэ «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Экономическа зүблөөнэй шиидхэбэринүүд ороной экономико хүгжөөн бэхижүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хилэ шадархи Медык-Журавиц гэжэ станци дээрэ СССР-һээ асарагдаһан тракторнууд буулгагдажа байна.

ЦАФ—ТАСС-ай фото.

БИШЫХАН АРАЛАЙ ГАШУУДАЛТА БАЙДАЛ

МАЙОТТО гэжэ арал Африкын зүүн эрье шадар оршодог Коморско аралнуудһаа хуули бусаар таһалагдаһан Африкадахи Францын һүүлшын колони болохо Майоттын багахан арад зондо шиидхэгдээгүй асуудалнуудай олон дээрэһээ зобожо тулижа ажаһуудаг.

1975 ондо Францһаа дулдыданги бэшэ бэеэ даанхай байдалтай болоһон тухай Коморын соносхоходо, архипелагай аралнуудай нэгэн болохо Майоттые колони зандань үлөөхын тулада Париж бүхы шадалаараа оролдоһон юм. Нютагай хүн зониие айлгажа заналхан, хёмороо зүришэлдөө һүжэрөөһэн, француз хархис дахуулнуудай бүлэглэлнүүдые мүнгэ зөөреэр дэмжэһэн юм. Иимэ эрхэ байдалда Коморско правительствын һанамжые болон дэлхэйн олон оронуудай буруушаалтануудые тоонгүйгөөр, аралые эзэмдэлгые хуулита болгохо зорилгоор француз захиргаан Майотто дээрэ референдум үнгэргэһэн юм. Энээнэй эсэстэ тус арал Францын газар дайдын нэгэ хубинь гэжэ соносхогдоһон. Тиигэжэ колониальна оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай, мүн урданай дулдыданги оронуудые хэдэн хэһэгүүд болгон хубаалгые хориһон ООН-ой Декларации бүдүүлигээр эбдэгдээ һэн.

Францын колони байһан һүүлшын арбан жэлдэ энэ багахан аралай хүн зон ямар амжалта туйлаа хаб? Парижай «Монд дипломатик» журналай мэдээнэй ёһоор, эдэ жэлнүүдтэ Майоттын хүгжэлтын түсэб ёһын тэдыгээшье һаа табигдаагүй байха юм. Экономикынь метрополиин эрилтэ хэрэглэмжэнүүдһээ сүм дулдыдана. Эдэ арбан жэлнүүдтэ аралай дулдыданги байдал бүри ехэ болоо. Шоссе болон мүнөөнэй эропорт барихабди гэжэ найдуулһан аад, баряагүй. Францын правительство иимэ капитальна барилгануудта ямаршье анхарал хандуулдаггүй гээд журнал бэшэнэ.

Парфюмерна промышленностьда хэрэглэгдэдэг иланг-иланг гэжэ ургамал, ваниль, копро арал дээрэһээ Франци эльгээгдэдэг. Гадаадада хүдалдаа наймаанда эльгээдэг эд бараанайнь зүйлнүүд энээгээр лэ дүүрэнэ гээшэ ха. Хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые тарихые болиинхой. Урдань арал дээрэ элбэг ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг эдеэ хоолой зүйлнүүд мүнөө ондоо тээһээ асарагдадаг болонхон. Тиигэжэ улад зон тэдэниие ехэ үнэтэйгөөр худалдажа абаха зэргэтэй болоно. Хүдөө ажахые техникээр хангаха, таряашадые газар ажалай мүнөөнэй онол аргануудта һургаха тухай хэншье бодомжолдоггүй. Майотто арал дээрэ нэгэншье промышленна предприяти баригдаагүй, хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошорно.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай хүтэлбэрилэгшэд юумэ мэдэнэгүй, шаданагүй, ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарна гээд уншагшадта ехэ дуратайгаар хөөрэдэг буржуазна хэблэлэй Индиин океанай аралые зорюута алад гарадаг байһыень анхармаар. Майоттын шиидхэгдээгүй асуудалнуудтай дашарамдуулан заримдаа шүүмжэлэлдэ ородог Парижай тушаалта шоурнууд Майоттын арад зон Францын бүридэлдэ байхые хүсэнэ гэһэншүүгээр мэдүүлдэг юм. Майотто арал дээрэ соёл болбосорол хүгжөөлгэдэ Франци ехэ үүргэ дүүргэнэ гээд француз дипломадууд юрэнхы дээрэнь бодомжолдог.

Тус аралые колони зандань байлгахые Париж юундэ иитэрээ хүсэнэ гээшэб? Юумэ яһала мэдэхэ хүн — Индиин океанда француз далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй командалагша байһан вице-адмирал Швейцар энэ асуудалда яһала сэхэ харюу үгэһэн байна. «Энэ районодохи манай аша туһада аюулай тохёолдоо гээшэ һаань, Майоттын арал тохой айхабтар ехэ удха шанартай байха юм,— гээд «Дефанс насьональ» журналда интервью үгэхэдөө, тэрэ мэдээсэһэн юм. Гадаадын сэрэгүүдэй байрладаг энэ арал, мүн эндэһээ дүтэ оршодог Реюньон арал Индиин океандахи француз сэрэгэй флодой шухалын шухала баазануудынь болонхой.

Тус аралай Францын колони байһан ябадал гансал уласхоорондын орёо асуудал бэшэ. Энэнь хадаа уласхоорондын эрхын дүримүүдые, ООН-ой шиидхэбэринүүдые болон залуу гүрэнүүдэй үнэн зүб эрилтэнүүдые өөһэдынгөө сэрэгэй-стратегическэ аша туһые хангахын тулада бүдүүлигээр эбдэхээр баруунай оронуудай бэлэн байһан тухай гэршэлнэ.

Иван ИВАНОВ.
(ТАСС).

ТОДОРХОЙ ЗОРИЛГОНУУД БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЭ

Түүхын болон соёлой памятнигуудые хамгаалха бүхэроссин бүлгэмэй (ВООПИК) Бэшүүрэй районно эмхидэ эхин 37, хамтын эрхээр ороһон 19 эмхи тоологдоно. Бүлгэмэймнай эхин эмхинүүдэй, райотделениин ажал хэрэгүүд тусхай түсэбөөр ябуулагдадаг гээшэ. Нёдондо бүхы ажаябуулгаяа Агууехэ Илалтын 40 жэлэй, районойнгоо байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойнуудта зорюулһан байнабди. Тиимэһээ эдэ ехэ үйлэ хэрэгүүдые һайнаар угтахын тула бэлэдхэлэй горитойхон хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулагдаа. Сельсовет бүхэндэ, мүн районой түб һууриндашье, бэлэдхэлэй тусхай комиссинууд эмхидхэгдэжэ, алдар солын хүшөөнүүдые һэльбэн шэнэлхэ, заһабарилха гэхэһээ эхилээд, бусад хэмжээ ябуулгануудай түсэбүүд зохёогдон баталагдаа бэлэй.

Илалтын 40 жэлэй ойе угтуулан, алдар солын бүхы хүшөөнүүд заһабарилагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, Бэшүүр һууриндахи хүшөө шэнэлэгдээ. Охин-Булаг, Дээдэ-Мангирта, Ара-Хэрээтэ тосхонуудтахи алдар солын хүшөөнүүдэй нюур талада дайнда унаһан сэрэгшэдэй нэрэнүүдые мүнхэлһэн самбарнууд тодхогдоһон байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад, тэдэнэй харуулһан баатаршалга тухай материалнуудые суглуулха, байлдаануудта унаһан сэрэгшэдэй фото-зурагуудые, фронтһоо эльгээһэн бэшэгүүдые бэдэрхэ талаар үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Охин-Булагай (багша О. Н. Перелыгина), Елаанай (түүхын багша И. Ф. Истомин), Потанинай (багша Ф. А. Елистратов), Бэшүүрэй 1-дэхи (түүхын багша И. П. Коробенков), бусад һургуулинуудта бэдэрэлгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэһэн байна. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ бэшэлгын» тус хүдэлмэриһөө гадна үхибүүдэй зурагай «Хододоо наран мандаг лэ!», «Манда дайн хэрэггүй» гэһэн конкурснууд, аман үгын журналнууд, тематическа үдэшэнүүд үнгэргэгдөө. Жэшээлхэдэ, дайнай болон ажалай ветерануудта зорюулагдажа, «Зүрхэнэй дурасхаал», «Утын зам гаталагдаа» гэһэн үдэшэнүүд болобо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаһан сэрэгшэднютагаархид тухай материалнуудые суглуулха хэрэгтэ районоймнай һурагшад ехэ хубитаяа оруулдаг гээшэ. Һүүлэй мэдээгээр 10 музей, ленинскэ 19 таһалга районгомнай тоологдоно. Илангаяа Бэшүүрэй 1-дэхи, Потанинай дунда, Харланай найман жэлэй, Хуушан-Бэшүүрэй эхин һургуулинуудай музейнүүд һайнаар хүдэлөө. Түрэл нютагайнгаа хүн зоной дайшалхы болон ажалай түүхэ согсолһон һонин материалнууд Бэшүүрэй 1-дэхи дунда һургуулида сугларһан байна. 1940 оной урдахана эмхидхэгдэһэн колхозойнгоо түрүүшын оркестртэ хабаадагшадые һурагшад олоо. А. Ивановой «Веосты» гэжэ номоор үнгэргэгдэһэн уншагшадай конференцидэ «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ байһан Е. З. Утенков, Бэшүүрэй түрүүшын коммунын түрүүлэгшын басаган П. Е. Ястребова гэгшэд уригдаһан байна. Тус һургуулиин музейдэ 12 экскурсовод һурган бэлдэгдэнхэй. Бүлгэмэймнай эдэбхитэй эдэ һурагшад хизаар ороноо шэнжэлгын республиканска следуудта, Бүхэроссин олимпиадануудта оло дахин хабаадалсаа.

Гэхэтэй хамта, шиидхэгдэхээр асуудалнууд үшөөл олон байна. Зарим хүшөөнүүдэй дэргэдэ модо, һөөгүүд таригданагүй. Дайшалхы алдар солын зарим хүшөөнүүд капитальнаар заһабарилагдахаар болоо. Партизанска отрядай командир И. С. Афанасьевай хүүр дээрэ бодхоогдоһон саг зуурын тэмдэгэй оронда шэнэ хүшөө барихаар болоо. Соведүүдэй засагай түлөө 1920 ондо унаһан 8 партизанай Буй тосхондохи хамтын хүүр, Бага-Куналейн хүүгэдэй байшангай дэргэдэхи 24 партизанай хамтын булашахүшөө капитальнаар заһабарилагдаха ёһотой.

Дээрэ заагдаһан дутуу дундануудаа хамтын хүсөөр усадхажа, хүшөөнүүдые нарин нягтаар харууһалха, тэдэнииие патриотическа бүхы хэмжээ ябуулгануудта хэрэглэхэ арга боломжонууд бии гэжэ һанагдана. Тиимэһээ эмхидхэхы хүдэлмэриеэ нэн түрүүн эдэбхижүүлхэ уялгатайбди.

И. КИРИЛЛОВА,
ВООПИК-гай Бэшүүрэй эмхиин харюусалгата секретарь.

Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трест 1985 оной дүн гаргаба. Коопзверопромхозуудай коллективүүд партиин XXVII съездэдэ зорюулһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, үнгэрһэн 1985 ондо ажалай ехэхэн амжалта түйлаба. Буркоопсоюзай агнуури-олзоборилгын 8 ажахы үнгэрэгшэ жэлдэ хамтадаа 1.063.736 түхэригэй «зөөлэн алта» гүрэндэ тушаажа, зэрлиг ангай арһа бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбые 177,3 процент дүүргэбэ. Иигэжэ түрүүшынхиеэ нэгэ миллионой хилэ дабагдаба гээшэ.

Үнгэрһэн жэлэй туршада хэдэн мянгаад хэрмэнэй, ондатрын, шандаганай, хоёр мянганһаа дээшэ булганай, хэдэн арбаад ондоо ан арьятанай арһан гүрэндэ тушаагдаһан байха юм. Тиихэдэ хүбшэ тайгада үбэлжэдэг хэдэн мянгаад шубуудай, туруута ангуудай дүрбэн зуунһаа дээшэ центнер мяхан бэлэдхэгдээ юм.

МИЛЛИОНОЙ ХИЛЭ ДАБАГ

Коопзверопромхозуудта агнууриһаа гадна, тэжээмэл ангуудые үсхэбэрилгэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ан үсхэбэрилэгшэд гурбан миллионһоо дээшэ түхэригөөр сэгнэгдэһэн халтар хара үнэгэнэй 3031, песецэй 35.768 арһа энэ үе соо гүрэндэ тушааһан байба.

Штатна ангуушад 559 центнер алирһа болон бусад жэмэс, 473,1 центнер дабһалһан һархяаг, 841,3 центнер хушын һамар, 1357,5 центнер «орляк» гэжэ тангалай үбһэ, 1714 килограмм хуһанай гүлгэ, 3665,5 килограмм алирһанай набшаһа, 807,5 килограмм нохойн хоншоор, 311,9 долоогоно, 7505,4 килограмм үхэр арса зунай һарануудта суглуулаа.

1985 ондо Баунтын коопзверопромхоз хэнһээшье ехээр — хоёр зуу гаран мянган түхэригэй ангай арһа бэлэдхэжэ, жэлэйнгээ түсэбые 162,7 процент дүүргэжэ шадаба. Энэ ажахын ангуушад, хэрмэнэй, шандаганай, һолонгын, үнэгэнэй, булганай, шэлүүһэнэй, шонын арһа, ойн шубуудые болон туруута ангуудай 115,6 центнер мяха гүрэндэ тушааһан юм.

Кабанскын, Прибайкалиин коопзверопромхозууд олзоборилгын хаһада хэдэн олон ангуушадые хабаадуулжа, хэдэн мянгаад түхэригэй тоосоондо ороһон ан, арьятанай арһа бэлэдхээ. Энээнһээ гадна, туруута ангуудай нилээд ехэ мяхан тушаагдаа. Эдэ агнуури-олзоборилгын ажахын ангуушад зундаа эм домдо ородог ургамалнуудые, жэмэс түүдэг, хушын һамар сохидог гээшэ. Үнгэрһэн үедэ тэдэнэр арбаад центнер жэмэс, дабһалһан һархяаг, хушын һамар, тангалай үбһэ, хуһанай гүлгэ, алирһанай набшаһа, нохойн хоншоор, эм домдо ородог бусад ургамал суглуулаа.

Прибайкалиин коопзверопромхозой тэжээмэл ан үсхэбэрилэгшэд песецэй миллионһоо дээшэ түхэригөөр сэгнэгдэһэн арһа тушаажа, Буркоопсоюзай агнуури-олзоборилгын ажахынуудай дунда түрүү һуури эзэлээ. Яруунын районой Витимэй коопзверопромхоз хоёр зуун мянганһаа үлүү түхэригтэ сэгнэгдэһэн халтар хара үнэгэнэй арһа Эрхүүгэй ангай арһа абадаг баазада асаржа тушаагаа.

Түрэл нютагайнгаа байгаалиин баялигые арьбадхаха, зүбөөр ашаглаха асуудалда һүүлэй үедэ агнуури-олзоборилгын ажахын мэргэжэлтэд анхаралаа ехээр хандуулна.

Ангуушад «Буран» гэжэ гүнзэгы саһан дээгүүр хурдаар

СУУТА БАРИЛДААШАДАЙ ШАНГУУДТА ХҮРТЭБЭ

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар дэлхэйн гурба дахин чемпионууд, Олимпиин наадануудай чемпионууд—эхир хүбүүд Анатолий болон Сергей Белоглазовуудай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн һаяхан «Динамо» бүлгэмэй спортзал соо болобо.

СССР-эй спортын габьяата мастернууд Анатолий болон Сергей Белоглазовууд тэдэнэй хэлэдэгэй ёһоор, спортдо түрүүшын ехэ амжалтануудаа манай Буряадай хибэс дээрэ эхилһэн байгаа. Нээрээшье, юһэн жэлэй урда тэд Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн РСФСР-эй чемпионадта тэдэнэр түрүүшынхеэ чемпионууд болоо һэн. Буряадай барилдаанда дуратайшуулда баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлэн, тэдэнэр эдир барилдаашадай мүрысөөндэ өөһэдынгөө кубогые байгуулба.

Олохон тренернүүдэй эдэбхитэй һайнаар хүдэлжэ, бэлигтэй бэрхэ барилдаашадые шэлэжэ олохын тула хүсэлэл оролдолго гаргажа байһыень энэ мүрысөөн элирхэйлэн харуулба.

«Урожай» бүлгэмэй эдир барилдаашад зоригтой, эгээл орёо хүшэр байдалһаа зүб шиидхэбэри абадаг байгаа. «Трудовые резервы» бүлгэмэй спортсменүүд бар хүсэтэй, илалта түйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһаараа шалгараа.

Баргажанай хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагшад энэ мүрысөөндэ һайнаар бэлдэһэн байгаа. Тиигэжэ энэ һургуулиин гурбан һурагшад өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илалта түйлаба.

Загарайн дунда һургуулиин физкультурын багша В. Н. Калинкин эдир барилдаашадые һурган хүмүүжүүлхэ талаар эршэмтэйгээр хүдэлнэ. Шпалозаводской дунда һургуулиин физкультурын багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник В. Л. Ивахиновтай хамта һурган хүмүүжүүлһэн тэдэнэй хүбүүд онсо өөһэдын арга дүрэтэй, бар хүсэтэй байна.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэй Виктор Писарев, Юрий Партихеев хоёрой уулзалга эгээл гоё һайхан байһаараа суглараашадай анхарал татаһан байха юм. Гонгын ханхинамсаар Витя эршэмтэйгээр добтолжо, нэгэ балл абаадхиба. Саашадаа ана-мана тулалдаан болоо. Партихеев гараа гэмэлтэһэншье һаа, түгэсхэлэй наадандa гаража, илалта түйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртэбэ.

Загарайн дунда һургуулиин һурагша Егор Тугаринов бүхы уулзалгануудтаа ядамаггүйгөөр илажа, эгээл һайн арга дүрэтэй байһанайнгаа түлөө «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй тусхай шанда хүртөө.

«Динамын» суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлжэ, хрустальна кубогаар шагнагдаба. «Урожайн» эдир барилдаашад—хоёрдохи, «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байха юм.

— Энэ мүрысөөн заншалта болохо юм. Хойто жэлдэ хүршэ областьнуудһаа командануудые урихабди. Хүбүүд энэ мүрысөөндэ хабаадаһандаа тон ехээр урмашаа,—гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья, СССР-эй спортын мастер В. А. Вострецов хөөрэнэ.

Пурбо Кишиктуев («Трудовые резервы»), Баргажанһаа ерэһэн Цыден Цыденов, Баир Аюрзанаев, Александр Бадмаев, «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Дугар Жамсуев, Игорь Бадмаев, Эрдэм Шарипов, Александр Базаров, Егор Тугаринов, «Динамоһаа» Виктор Писерев, Иван Русин болон Жаргал Тарбаев гэгшэд илажа, эхир хүбүүд Белоглазовуудай кубогаар шагнагдаба.

В. СЫДЕЕВ,
мүрысөөнэй судья.

Номой таг

Буряадай хүдэлмэришэн анги тухай

«Буряадай АССР-эй хүдэлмэришэн анги» гэһэн суглуулбари һаяхан барлагдан гараба. Энэ суглуулбариие «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай СССР-эй түүхын кафедрын научна хүдэлмэрилэгшэд бэлэдхээ.

Тэрээн дотор Е. А. Высотинагай «Фашис булимтарагшадые бута сохилгодо Буряадай хүдэлмэришэн ангиин оруулһан хубита», С. Ш. Бадмаевай «Хүгжэнги социализмын эрхэ байдалда хүдэлмэришэн ангиин залуу халаанай оюун бодолой талаар хүмүүжэл», В. В. Беликовэй «БАМ-ай Буряадай участогай барилгада хүдэлмэришэн ангиин хабаадалга» гэһэн статьянууд эндэ оруулагдаа.

Энэ суглуулбарида Буряадай багшанарай институдай хүдэлмэрилэгшэдэй статьянуудһаа гадна Зүүн Сибириин технологическа институдай бүтээлнүүд хабс[illegible]

И. ЗЕЛИКОВ.

ШЭНЭ МАСТЕРНУУД

СССР-эй Спорткомитедэй шиидхэбэреэр Улаан-Үдын гарай бэлэгүүдэй болон уран һайханай зүйлнүүдэй туршалгын заводой мүнгэшэ дархан Баяр Будаевта, 1-дэхи СПТУ-е дүүргэһэн Андрей Матюновта, авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай инструктор Александр Бардахановта дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй спортын мастерай хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо.

В. БУДАЕВ.

ШАТАРАЙ ҺОНИН

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын хүүгэдэй спортын һургуулинуудай дунда шатараар зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Якутск хотодо боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хабаадаһан Улаан-Үдэ хотын команда хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Командын гэшүүн —14-дэхи һургуулиин 6-дахи классай һурагша Валентин Захаров түрүү һуури эзэлээ.

Кемерово хотодо «Сибириин найдал» гэһэн шанда хүртэхын түлөө мүрысөөндэ манай шатаршадай команда 11-дэхи һуури эзэлээ.

Л. ГАРМАЕВА.

ГАИ-гай экран

Хэнэйшье мэдэһээр, мүнөө харгы дээрэ автотранспорт олоороо һүндэлдэг болоо гээшэ. Юуб гэхэдэ, ашаанай, хүнгэн болон тусхай автотранспортнуудай парк үргэдэнэ. Ажахы, предприятинуудай мэдэлдэ үгтэһэн эдэ транспортнуудые аян замдаа гэнэ усалда оруулангүй ябуулжа байхаар бэлэдхэл һайнтай жолоошодто даалгагдажа үгтэнэ. Эндэ республикын ажахы, предприятинуудай эрхим гэгдэһэн жолоошод аян замдаа харгын дүрим наринаар сахижа ябаад, машина, техникэ гамтайгаар ашаглана, абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргэнэ.

Гэхэтэй хамта, эдэнэрэй дунда харгын дүрим наринаар сахижа ябадаггүй, нэгэндэ нэтэрһэн жолоошод, зарим хүтэлбэрилэгшэдшье дайралдадаг гээшэ. Эдэнэр лэ харгын дүрим эбдэдэг, һогтуугаар машина жолоодожо ябахадаа гэнэ усалда орожо, предприяти, ажахынуудта ехэ хэмжээнэй хохидол ушаруулна.

Эндэ хэдэн баримта дурдалтай. Баргажанай районой «Байкалец» колхозой автобусой жолоошон М. И Колмаков ехэ мангартай байһан. Тиибэшье Баргажанай-Адагһаа Баргажан тосхон хүрэтэр пассажирнуудые зөөхэ даабари абаһан юм. Аянда ябахадаа тэрэ харгын дүрим эбдэжэ, харгын зүүн захаар машинаяа ябуулан гэхэдээ, урдаһаань ерэһэн ашаанай машинатай мүргэлдэжэ, ехэ аварихэһэн байха юм. Жолоошон Колмаков пассажирнуудые Баргажан тосхон хүрэтэр абаашахагүйб, мангартайб гэжэ хүтэлбэрилэгшэдтөө мэдүүлһэн байгаа. Хүтэлбэрилэгшэд энэ мэдүүлгыень ухаандаа хадуунгүй, аян замда гараха захиралта үгөө ха юм.

Улаан-Үдэ хотын 398-дахи барилга-хабсаралгын поездын А. К. Леснов жолоошоной ёһо заншал бүдүүлигээр хазагайруулаа. Тэрэ харгыгаар харайлгажа мэдэхэдээ, урдаа ябаһан машина мүргэжэрхёо.

Харгын бэлшэр дээрэ машина хурдаар ябуулха гээшэ гэнэтэй гэжэ бидэнэр һайн ойлгодог, мэдэдэгшье гээшэбди. Зүгөөр тииһээ тиитэр заримашуул эдэ бүгэдэеэ мартажа, машинынгаа бии байгаа шадал мэдүүлэн гүйлгэхэдөө, аварида ороно. Жэшээнь, үмсын машинатай Ф. И. Радионов гэгшэ дээрэ хэлэгдэһэн харгын дүрим ухаан бодолдоо оруулаагүй бшуу. Тиигэжэ мүльһэтэһэн халтируухай харгыгаар табилуулжа мэдэхэдээ, харгыһаа халижа, гэр бүлэдөө гай гашуудал асарба ха юм. Энэ усал Мухар-Шэбэр ошоһон харгы дээрэ болоһон байна. Мүн Хяагта ошоһон харгыгаар табилуулжа мэдэһэн Е. А. Суворов машинаяа хүмэрюулжэ, һамгаяа ехээр гэмтээһэн байба. Хүртэйн леспромхозой жолоошон В. Ю. Кропис гэгшэ ашаанай хүндэ машинын хүсэ шадал мэдүүлэн гүйлгэжэ ябаһаар Улаан-Үдын хоёрдохи автотранспортна предприятиин автобустой хажуу талаяа хүү татара шударалсаа. Эндэ пассажирнууд гэмтээшьегүй һаа, хоёр машина ехээр эбдэрһэн байха юм.

Республикын харгы замууд дээрэ үзэгдэһэн харгын транспортна усалнуудые шэнжэлжэ үзэхэдэ, һогтуугаар машина жолоодожо ябагшадай гэм зэмын ехэ байба. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлэй дүн согсолжо үзэхэдэ, гэнэ усалай 41 процентнь һогтуугаар машина жолоодожо ябагшадай зүгһөө үзэгдэһэн байха юм. Иимэ гэнэ усал яахадаа олошороо гээшэб гэхэдэ, нэн түрүүлэн предприяти, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд жолоошодойнгоо дунда һэргылэмжын, ойлгууламжын хүдэлмэри муугаар, хайша хэрэгээр үнгэргэнэ, хөөрэлдөө хэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй Гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд һогтуугаар машина жолоодожо ябагшадые барижа, балшыса элирүүлдэг гээшэ. Гэм зэмэтэй жолоошод хуулиин харюусалгада хабаадуулагдадаг, машина жолоодохо эрхыень хэдэн жэлээр хаһадаг, яла түлүүлдэг гээшэбди. Зүгөөр энэ хэмжээ ябуулга зарим жолоошод һанаандаа оруулдаггүй, «мүнөөдэр үнгэрнэ бэзэ» гэжэ зальбараад, һогтуугаар машинаяа жолоодоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1872 хүн машина жолоодохо эрхээ хаһагдаа һэн. Харин тэдэнэй 1673-иинь һогтуугаар машина жолоодожо ябаһан. Тиихэдэ гансахан Улаан-Үдэ хотодо 61 мянган хүн харгын дүрим эбдээ гэжэ тодоруулагданхай.

Республикын автомобиль, мотоцикл жолоодохо дуратайшуулай бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө гэшүүдэй дунда харгын дүрим зүбөөр сахижа ябаха тухай ойлгууламжын, һэргылэмжын хүдэлмэри таһалгаряагүй ябуулжа байха бэзэ гэжэ гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэд найдана, этигэнэ гээшэбди.

В. ПОЛУЯНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ОРОНОЙ СУГЛУУЛАГДАМАЛ КОМАНДАНУУДТА

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй суглуулагдамал командын гол тренерскэ совет Улаан-Үдын 24-дэхи СПТУ-гай һурагша, спортын мастерта кандидат Андрей Пестеровые СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулба.

Пестерев хадаа «Трудовые резервы» бүлгэмэй Россин болон Түбэй соведүүдэй мүрысөөнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ илаһан, нёдондо Брянск хотодо үнгэргэгдэһэн бүхэроссин эдиршүүлэй I наадануудта, мүн Монголой ниислэл хотодо болоһон уласхоорондын мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

А. Пестерев СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, Болгарида үнгэрэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадахаар бэлдэжэ байна. Тэрэ РСФСР-эй габьяата тренер Ф. Н. Махутовай хүтэлбэри доро һорилго хэдэг.

* * *

СССР-эй Спорткомитедэй хүнгэн атлетикын управлениин гол тренерскэ совет нютагаймнай хүбүүн — спортын мастер Владимир Шевляковые ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулаа.

В. Шевляков эдиршүүлэй дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 5 мянган метртэ урилдахадаа, илалта түйлаһан Симферополь хотодо үнгэргэгдэһэн залуушуулай бүхэсоюзна мүрысөөндэ 3 мянга болон 5 мянган метрэй урилдаануудта бронзо медальнуудаар шагнагдаһан байгаа.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй тренернүүд Г. Савельев, РСФСР-эй габьяата тренер В. Домнин тэрэниие һурган һоридог юм.

Б. МИРОМАНОВ.

Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй 4-дэхи курсын студент, спортын мастерта кандидат Владимир Вихарев дүтын зайда урилдалгаар республикын оло дахин чемпион юм. Тэрэ 100 метрые 10,5 секунда соо гаталжа, Буряадай АССР-эй шэнэ рекорд тогтоонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Вихарев. В. ПЛУТТЫН фото.

Гарри КАСПАРОВ: Шатар—хүүгэдэй наадаха наадан

Совет шатарай һургуулиин амжалтанууд (дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэйн түрүү һууриин түлөө мүрысөөнүүдтэ имагтал манай шатаршад хабаадана бшуу) энэ нааданай орон доторнай айхабтар үргэнөөр дэлгэрһэн ушарһаа үндэһэтэй. Нүгөө талаһаа, спортын энэ зүйл гүрэн түрын болон ниитын эмхинүүдэй зүгһөө халуунаар дэмжэгдэнэ. Шатарай бүхэсоюзна федераци 4 шахуу миллион наадашадые бүридэлдөө абанхай юм. Соёл-хүмүүжүүлгын талаар гүнзэгы удха шанартайень хараада абажа, хүүгэдэй энэ наадада онсо анхарал хандуулагдадаг гээшэ ааб даа.

Үнгэрһэн жэлэй һүүл багаар Молдавиин ниислэл Кишиневой бүхы һургуулинуудта шатарай кружок нээхэ, харин нэгэдэхи классуудта долоон хоногтоо нэгэ удаа расписаниин ёһоор шатарай хэшээл үнгэргэхэ тухай захиралта арадай гэгээрэлэй таһаг гаргаа юм. Удангүй түрэлхидэй зүгһөө гомдолнууд орожо эхилбэ хаш. Ушар юуб гэхэдэ, тэдэнэй ехэнхидынь манай үхибүүдэй һурадаг һургуулинуудта шатарай хэшээлнүүд юундэ үнгэргэгдэнэгүйб гэжэ асуудаг байгаа.

Дэлхэйн чемпион Гарри Каспаровта хандажа, хүүгэдэй шатар тушаа өөрынгөө һанамжануудые хэлэхыень АПН-эй корреспондент Виталий Мелик-Карамов гуйһан байна. Энэ хандалгань өөрын удхатай. Ушар юуб гэхэдэ, Гарри хүүгэдтэй наадаха угаа дуратай юм. Тиигээдшье, сэхын хэлэхэдэ, өөрөө тон эдир залуу хүн гээшэ ааб даа. Заншалта болоһон Пионерэй ордонгуудай хоорондохи мүрысөөнүүдтэ тэрэ хоёр дахин эдэбхитэйгээр хабаадажа, түрэл Баку хотынгоо эдиршүүлэй командые толгойлһон байха юм. Өөрөөшье юрын наадашан боложо, иимэрхүү зиндаагай турнирнуудта һаяханайл хабаададаг байһан намтартай. Анатолий Карповтай дахинаа уулзахынгаа урда тэрэнэ, 1985 оной хабар Эрхүүдэ болоһон эдиршүүлэй уулзалгада Гарри Каспаров хабаадахадаа, хүүгэдтэ уян эльгэтэйгээрээ, бүхэли үдэртөө тэдэндэ захяа, заабари үгэхөөр бэлэн байдагаараа бараниие гайхуулаа бэлэй.

Түрүүлэн энэл ушарта хабаатай нэгэ асуудал һурая:

АПН: — Анатолий Карпов 24-тэйдоо, та 22-тойдоо дэлхэйн чемпион болоот. Энээнһээ уламжалан тобшолол хэхэдэ, удаадахи, арбан дүрбэдэхи чемпионнай үшөөшье залуу хүн боложо магадгүй гээшэ гү!

Г. К.: — Тиигэжэ баталха үндэһэн намда үгы. Юуб гэхэдэ, эгээл залуу чемпионой наһанай хуулита хилэдэ хүрэжэ ерээбди гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, дэлхэйн чемпион имагтал ганса шатарай талаар бэлиг талаанһаа гадна үшөө ажабайдалай дүй дүршэлтэй хүн байха зэргэтэй. Тиигээгүйдөө иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэжэ арайл бирахагүй гээшэ ха. Хорёод наһанда ажабайдалай дүй дүршэлтэй болохонь тон бэрхэтэй. Юрэдөөл, ойрын сагта дэлхэйн чемпионой «залуужаха» ушар үндэһэгүй гэжэ үшөө дахин баталха байнаб.

АПН: — Хэды наһатайһаа шатар наадажа эхилээ һэмта!

Г. К.: — Табатайһаа. Минии эхэ, эсэгэмни баһал шатараар һонирходог зон байшоо. Тэдэнэй наадахые хэдэн часай туршада анхаралтайгаар адаглажа байхалаа, ноёной, бэрсын, мориной, тэмээнэй, тэргын болон хүбүүдэй яажа хюлгэ дээгүүр дабшадаг хуули ёһые ойлгоо бэлэйб. Нэгэтэ эсэгынгээ дэлгэһэн хюлгэ дээрэ тохёолдоһон ушар байдалые сэгнээд, өөрһөөнь урид зүб ябадал оложорхиходом, тэрэ намда шатарай эхин хэшээл үгэһэн юм. Тиихэдэл хюлгын хажуу тээгүүрхи үзэг ба тоонуудай удха шанарые ойлгоо хүм. Удангүй шатарай бэшэмэл партинуудые дэлгэн шэнжэлдэг болоо һэм. Юрэдөөл, тоо бодолгодошье ядадаггүй байһан тула шатарай нааданай юрэнхы хуули ёһонуудые бэлэхэнээр хадуужа абаа бэлэйб. Нэгэ хэды болоһон хойно үбгэн абамни намайе Баку хотын Пионернүүдэй ордонгой шатарай кружокто оруулаа юм. Юрэдөөл, хүсэд долоотой болоогүй байхадаа, би ёһотой тренерэй хүтэлбэри доро шатарай һургуули гаража эхилээ һэм. Тэрэ тренерни — мастер Олег Приворотский байгаа.

АПН: — Танайхяар болоо һаа, эдиршүүлые шатарта һургахынгаа урда тэд ябадалнуудыень бэшэжэ, уншажа һургаха хэрэгтэй болоно гээшэ гү!

Г. К.: — Тиигээл һаа, дээрэ байха, юуб гэхэдэ, уншажа шададаг үхибүүнэй ухаан болол ургалтын шэнэ түлхисэ ебана, тиин шатар тэрээндэ хүсэд ойлгосотой, ухамайлмаар наадан боложо тодорно ха юм. Энэ хэлэгшэмни заал һаа зүб гэжэ буляалдаха хүсэлгүйб. Шатартай, тэрэнэй эхин үндэһэнтэй дүрбэ-зургаа наһандаал танилсаад байхада, муу бэшэ ааб даа.

АПН: — Үхибүүндэ шатар гээшэ тиимэ ехэ удха шанартай наадан гээшэ гү! Юу үгэхэ, ойлгуулха аргатай хаб! Ямар шанар шэнжын «үрэһэ тариха, ургуулха» боломжотойб!

Г. К.: — Олохон лэ шанар шэнжэ олгон түхөөдэг гэжэ баталха байнаб. Үхибүүнэй ухаан бодолой хүгжэлтэдэ нээгдэхэ «шэдитэ нэгэ тиимэ үүдыень» эртэ элирүүлжэ, онгойлгохо, һубэлхэ арга боломжо болодог гээшэ. Юумэн бүхэниие шэнжэлжэ, ухаандаа шүүжэ үзэхэ хэрэгтэ һургадаг гэхэ гү, али эдир шатаршые эрдэм наукада «хүтэлэн» абаашана бшуу. Хюлгын саанал һуухадаа, эдир үхибүүд илалтын түлөө тэмсэхэ баатай болоно гэхэ гү, али ондоогоор хэлээ һаа, өөртөө спортивна хүсэл, эрмэлзэл хүмүүжүүлнэ ха юм. Һүүлэй һүүлдэ, ухаагаа зохёохы ёһоор гүйлгэхэ, зүб шиидхэбэри бэдэрэн олохо хэрэгтэ һургана бшуу. Хожомоо эдир хүбүүд, басагад мэдээжэ шатаршан болоошьегүй һаа (барандаа мастер ба гроссмейстерэй нэрэ зэргэдэ хүртэхэ бэшэ ха юм), шатараа хаяашье гээшэ һаа, зохёохы ёһоной эрмэлзэлээр түгэс ябахал. Иигэжэ шатар наадажа олоһон эрмэлзэл, хүсэл, зохёохы хэшээлынь ажабайдалдань, шэлэһэн мэргэжэлдэнь айхабтар ехэ нүлөө үзүүлхэ байһандань һэжэг түрэнэгүйб.

АПН: — Хүүгэдые шатарай нааданда һургаха гээшэ имагтал аша туһатай хэрэг бэшэ, харин мүнөөдэрэй шухалын шухала эрилтэ мүн гэһэн һанамжа зүбшөөхэ баатай болонгдоно. Гэхэтэй хамта, шатар зааха мэргэжэл түгэс багшанарые хаанаһаа олохо гээшэбибди! Тэрэл дурсагдагша Кишиневто, бусад хото городуудта иимэрхүү байдал тохёолдонхой. Юрэдөөл, шатараар разрядтай бүхы хүнүүдэй энэ хэрэгтэ хабаадуулагдаашье һаань, шатар зааха сүлөө сагтай, хүсэлтэй хүнүүд үшөөл дуталдаһаар байна. Яалтайб!

Г. К.: — Нэгэл тобшолол хэмээр: шатарта эхилжэ һургаха тусхай программа хэрэгтэй болоод байна. Энэ хэрэгые шатараар үндэр нэрэ зэргэтэйшье, мэргэжэлтэйшье байхаһаа гадна, программа зохёохо талаар эрдэмэй доктор бэшэшье һаа, кандидат хүнүүдтэ даалгабал, һайн байгаа гэжэ һанамжалмаар. Энээн тухай эрилтэ ажабайдалнай сэхэ табижа байна бшуу. Ойрын хэдэн жэлэй туршада тааруу иимэрхүү программын бии болохо байһанда батаар этигэнэб. Тиихэдэнь лэ Кишинев хотынхидай жэшээ манай ороной бүхы дунда һургуулинуудта нэбтэрүүлэгдэжэ, зоной гайхал үүсхэхээ болихо һэн.

(АПН).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-96, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Госуд[арственного] комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 3... Н-02311. Заказ Н 18. Индекс 04609.